

BEDRE INDDRAGELSE

***EN GUIDE TIL AT INDDRAGE
OG SAMARBEJDE MED UNGE***

INDHOLD

FORORD	5	TEMA 4: FORVENTNINGSASFSTEMNING - Hvordan skaber man klare rammer?	39
INTRODUKTION	6	Hvad vil det sige at forventningsafstemme?	39
Begreber og definitioner	6	Fem trin til en god forventningsafstemning	40
Læsevejledning	7	Giv klar besked om, hvad I inviterer unge ind i	41
		Vær ærlig om, hvad deltagerne kan påvirke	42
GRUNDPRINCIPPER FOR VELLYKKET UNGEINDDRAGELSE	8	Eksempler: Hvordan skaber man klare rammer og forventninger?	43
Eksempler: Hvad er vellykket ungeinddragelse?	9	Tjekliste: Hvad skal deltagerne vide?	44
Guidens hovedpointer	10	Dilemma: Hvor meget information skal man give?	45
		Tjek løbende ind, når unge er med i længere forløb	46
		Dilemma: Hvordan håndterer i unges ønsker til rammerne, når ændringer ikke er mulige?	46
		Opsamling	47
TEMA 1: FORMÅLET – Hvordan undgår man pseudoinddragelse og sikrer, at unges deltagelse skaber værdi?	12	TEMA 5: STØTTE TIL NYE OG UERFARNE DELTAGERE - Hvordan gør man det nemt og trygt at deltage?	48
Inddragelse er stærkest, når formålet er klart	12	Tag godt imod nye	48
Værktøj: Styrk formålet med at inddrage unge	14	Få alle med i samtalen	50
Drop pseudoinddragelse	15	Dilemma: Hvordan finder man et niveau, der passer til både erfarne og nybegyndere?	53
Dilemma: Når ungeinddragelse føles som en fluebens-øvelse	16	Skab et trygt rum uden præstationspres	54
Eksempler: Hvordan ser pseudoinddragelse ud ifølge unge?	17	Værktøj: Grobundsregler for den gode dialog	55
6 råd til at sikre, at unges input bliver anvendt	18	Opsamling	56
Opsamling	20		
TEMA 2: FORMATER – Hvordan og hvornår skal unge inddrages?	21	TEMA 6: MAGTFORSKELLE - Hvordan skaber man et ligeværdigt inddragelsesrum?	57
Find balancen mellem faste og åbne rammer	21	Vær opmærksom på magtfordelingen - også den usynlige	57
Metode – hvordan skal unge inddrages?	21	Hvad skal I holde øje med?	58
Dilemma: Skal unge inddrages særskilt eller på lige fod med andre?	23	Sådan udligner I magten i rummet	59
Hvor meget ansvar og indflydelse er I klar til at give?	24	Eksempler: Hvordan skaber man ligeværdig inddragelse?	60
Omfang og timing – hvor meget og hvornår skal unge deltage?	26	Dilemma: Skal man tage særlige hensyn til unge eller behandle alle ens?	61
Dilemma: Skal unge inddrages tidligt eller senere i processen?	26	Opsamling	62
Tre tilgange til at inddrage unge	27		
Opsamling	28	TEMA 7: OPFØLGNING – Hvordan får man handlet på unges bidrag?	63
TEMA 3: REKRUTTERING – Hvem skal inviteres, og hvordan når man ud til unge?	29	Opfølgning i organisationen: Hvordan går man fra input til handling?	63
Definér målgruppen - hvem vil I have med?	29	Gør en indsats for at bruge unges input	64
Få repræsentative ungestemmer med	30	Opfølgning til deltagerne: Meld tilbage	64
Unge er ikke ens – inviter flere og tænk over diversiteten	30	Forklar de beslutninger, der træffes	65
Samarbejd med forskellige ungefællesskaber	31	Skabelon: Opfølgning efter en aktivitet	65
Rekrutteringsstrategier	33	Afrund samarbejdet på en god måde	66
Sådan får I kontakt til unge i organiserede ungefællesskaber	34	Opsamling	67
Gode råd til at lykkes med invitationen	34		
Tjekliste til invitationen	35	TAK FOR AT LÆSE MED	68
Hvad kan få unge til at sige ja til at deltage?	36		
Gør det nemmere at sige ja til at deltage i længere forløb	37		
Opsamling	38		

FORORD

Unge er vigtige. Vi engagerer os, vi har holdninger, og vi vil være med til at forme de beslutninger, der påvirker vores hverdag og det samfund, vi lever i og er en del af.

DUFs *Demokratianalyse 2024* viser netop dette: Unge interesserer sig for alt fra klima og uddannelse til velfærd og sundhed – og vi har vigtige perspektiver på, hvordan samfundet bør udvikle sig, og hvordan udfordringer skal løses. Vi har også forskellige erfaringer, styrker og en særlig indsigt i, hvad det vil sige at være ung i dag, og vores erfaringer rummer bl.a. vigtig viden om ungdomslivets muligheder og udfordringer.

Alligevel er unges stemmer ofte underrepræsenterede. Vi bliver talt om, men ikke altid med – og når vi endelig får en plads ved bordet, bliver vores input ikke altid taget alvorligt. Det er ikke bare et problem for os som individer – det er en demokratisk udfordring. For når unges perspektiver ikke bringes i spil, går vi glip af værdifulde input, der kunne kvalificere politiske tiltag, indsatser og løsninger – især når det handler om vores liv, både nu og i fremtiden. Og hvis unge igen og igen oplever ikke at blive lyttet til, risikerer vi at modarbejde tilblivelsen af demokratiske vaner og troen på, at demokratisk deltagelse har en positiv betydning. Derved svækkes både demokratiet og vores mod til at engagere os.

I DUF møder vi heldigvis mange aktører, der gerne vil inddrage unge i alt fra udviklingsprocesser, partnerskaber og beslutningsfora. Flere og flere myndigheder, organisationer og virksomheder ser værdien i at samarbejde på tværs af generationer. Men selv med de bedste intentioner kan det være svært at finde ud af, hvordan man gør unges deltagelse meningsfuld i praksis. Mange spørger: Hvordan skaber man rammer, hvor unge oplever at have reel værdi i beslutningsprocesser og samarbejder? Og hvordan balancerer man ambitioner med de ressourcer, man har til rådighed, og de forskellige begrænsninger, der gør sig gældende?

Derfor har vi lavet denne guide - for at give DUFs bud på, hvordan man arbejder med ungeinddragelse på en måde, der skaber værdi for alle parter.

For at unge reelt kan være med til at præge samfundets udvikling, skal vi være en del af beslutningsarenaer, hvor vi mødes som ligeværdige med beslutningstagere og andre aktører. Det forudsætter en grundlæggende anerkendelse af, at unge er kompetente og har vigtige perspektiver at bidrage med. Samtidig kræver det ofte en ekstra indsats at skabe rammer, der giver unge mulighed for at deltage på lige fod.

DUFs holdning er, at unge altid skal have en plads ved beslutningsbordet. Samtidig ved vi, at det ikke altid er en mulighed, og at der hos nogle aktører heller ikke helt er en modenhed til det, men en lyst til at tage de første skridt på vejen. Guiden er derfor også et forsøg på at kvalificere, hvordan man meningsfuldt kan give unge andre kanaler for at blive hørt og få indflydelse.

Jeg håber, at guiden kan inspirere til gode, konstruktive inddragelsesprocesser og samarbejder, som skaber værdi for alle involverede.

God læselyst!

CHRISTINE RAVN LUND
FORKVINDE I DUF

INTRODUKTION

HVEM ER GUIDEN TIL?

Guiden er især målrettet dig, der står for at involvere unge i alt fra afgrænsede aktiviteter til længerevarende forløb. Det kan være i en kommune, en forening, en virksomhed, en skole eller en anden organisation, hvor unge har en rolle at spille.

Måske planlægger du et udviklingsforløb, faciliterer en workshop, samarbejder med et ungeråd eller arbejder på anden vis for at sikre, at unges perspektiver indgår i beslutningsprocesser.

HVORFOR SKAL DU LÆSE DEN?

I guiden kan du finde inspiration og gode råd til bedre ungeinddragelse - uanset om du har masser af erfaring eller skal samarbejde med unge for første gang.

Som ansvarlig for ungeinddragelse skal man balance mellem på den ene side at give unge plads og indflydelse og på den anden side forholde sig til de vilkår og begrænsninger, man arbejder under. Det kan give forskellige udfordringer, som denne guide adresserer.

Guiden videreformidler unges egne perspektiver på vellykket og udfordret ungeinddragelse.

Indholdet bygger blandt andet på input fra foreningsaktive unge fra DUFs medlemsorganisationer, der via en spørgeskemaundersøgelse og tre fokusgrupper har delt deres oplevelser med at blive inddraget i forskellige sammenhænge.

HVAD KRÆVER DET?

Selvom guiden tilbyder mange råd og idéer, betyder det ikke, at man skal gøre alt for at lykkes - eller det hele på én gang.

Find en form, der passer til jeres og deltageres virkelighed. Det behøver ikke være et stort og omfattende arbejde. Små tiltag og ændringer kan også gøre en forskel, så længe det bygger på ærlige rammer og en oprigtig indsats for at tage unges perspektiver alvorligt.

For den erfarne ungeinddrager kan nogle pointer virke indlysende, og mange råd vil være noget, I allerede gør. Det er blot et tegn på, at I allerede er gode til at inddrage og samarbejde med unge. Vi håber, guiden kan inspirere jer til at blive endnu bedre eller bekræfte, at I er på rette vej!

BEGREBER OG DEFINITIONER

Aktiviteter: Workshops, møder, panelsamtaler, høringer og andre konkrete muligheder for unges deltagelse.

Ansvarlige: Dem, der planlægger, faciliterer og følger op på inddragelsen.

Beslutningstagere: Personer med beslutningsmagt - f.eks. ledere, politikere, projektledere og bestyrelser.

Demokratisk organiserede ungefællesskaber: Foreninger og ungestyrede råd som elev- og studenterråd, kommunale ungdomsråd og andre fora, hvor unge organiserer sig demokratisk.

Demokratisk selvtillid: Troen på, at ens holdninger er værdifulde, og at man kan forstå og deltage i politiske samtaler.

DUFs medlemsorganisationer: DUF er en paraplyorganisation for 77 samfundsengagerede børne- og ungdomsorganisationer, der tilsammen har ca. 600.000 medlemmer fordelt på omkring 5.000 lokalforeninger.

Inddragelsesrum: Det rum, I skaber i forbindelse med inddragelsen - f.eks. de stemninger og dynamikker, der opstår.

Nybegyndere og erfarne deltagere: Guiden skelner mellem nybegyndere, der har begrænset erfaring med demokratisk deltagelse og kan have brug for støtte til

at deltage, samt erfarne deltagere, som står mere sikkert i rollen.

Projekt: Den overordnede ramme, som inddragelsesaktiviteter er en del af - f.eks. et større udviklingsprojekt, en strategiproces eller en konference.

Unge: Hvordan man definerer unge varierer. Denne guide er udviklet med input fra unge i alderen 14 til 28 år.

Ungeinddragelse: Når unge inviteres til at dele erfaringer og holdninger og får reel indflydelse - f.eks. ved at give input eller opnå beslutningskraft. Inddragelsen kan være kortvarig eller længerevarende, og foregår kun med unge eller på tværs af generationer og grupper.

LÆSEVEJLEDNING

Guiden er tænkt som et opslagsværk, hvor du nemt kan dykke ned i de temaer, der er mest relevante for dig og din situation. Alle afsnit kan læses uafhængigt af hinanden.

Guiden starter med en række grundprincipper for vellykket ungeinddragelse, der giver et overblik over de vigtigste grundtanker i guiden. Herefter dykker guiden ned i syv temaer, der er relateret til ungeinddragelse.

Fokus er især på de typer af inddragelse, vi ofte ser i praksis, hvor unge inviteres ind i en afgrænset proces eller aktivitet. Især tema 3, 4, 5 og 6 er dog også relevante i sammenhænge, hvor unge indgår i mere kontinuerlige roller i f.eks. udvalg, bestyrelser og lignende.

Nogle råd i guiden er knyttet til bestemte situationer, mens andre er mere generelle for, hvordan man sikrer et godt samarbejde uanset format.

VIL DU HAVE HOVEDPUNKTERNE?

Så start med grundprincipperne for vellykket ungeinddragelse. Det er en hurtig introduktion til, hvad der skal til for at skabe meningsfuld ungeinddragelse.

SKAL DU PLANLÆGGE EN AFGRÆNSET PROCES ELLER EN NY AKTIVITET MED UNGE?

LÆS TEMA 1 OG 2.

Her får du hjælp til at afklare formålet, undgå pseudoinddragelse og sikre, at unges idéer omsættes til handling. Du får også inspiration til at sammensætte et meningsfuldt forløb i forhold til metode, timing og indflydelse - uanset om det er en udviklingsproces, en workshop, en panelsamtale eller et andet afgrænset samarbejde.

VIL DU ENGAGERE UNGE OG SKABE KLARE OG MOTIVERENDE RAMMER? KIG PÅ TEMA 3 OG 4.

Her får du inspiration til at finde og invitere relevante unge samt afstemme forventninger og skabe overblik, så alle ved, hvad de siger ja til, og hvad de kan få indflydelse på. Temaerne er både relevante, når unge indgår i enkeltstående aktiviteter og i mere faste roller.

VIL DU SKABE ET TRYGT OG LIGEVÆRDIGT RUM, HVOR ALLE BIDRAGER OG FØLER SIG HØRT?

SÅ ER TEMA 5 OG 6 SÆRLIGT RELEVANTE.

Tema 5 giver konkrete råd til at gøre det lettere for nye og uerfarne unge at deltage aktivt. Tema 6 sætter fokus på, hvordan man skaber en god dialog på tværs af alder, erfaring og andre magtforskelle, så alle kan komme til orde og opleve at blive taget alvorligt.

SKAL DU FØLGE OP OG FASTHOLDE ENGAGEMENTET?

DYK NED I TEMA 7.

Her får du indsigt i, hvordan du følger op på unges bidrag og lægger et godt fundament for det videre samarbejde. Især relevant mellem aktiviteter eller når et forløb slutter, og du vil sikre, at alle oplever, at deres deltagelse har gjort en forskel.

HVERT TEMA INDEHOLDER:

- ◆ Gode råd og værktøjer - f.eks. tjeklister og refleksionsspørgsmål.
- ◆ Typiske dilemmaer - med inspiration til, hvordan man kan håndtere dem i praksis.
- ◆ Citater og eksempler fra unge - baseret på erfaringer med ungeinddragelse som foreningsaktive unge fra DUFs medlemsorganisationer har delt med os.

GRUNDPRINCIPPER FOR VELLYKKET UNGEINDDRAGELSE

Hvad kendetegner god ungeinddragelse? Og hvad skal der til for, at det giver mening for unge og skaber værdi for det, I arbejder med? Selvom det kan tage mange former, bygger vellykket inddragelse på nogle grundlæggende principper. Dem kan I bruge som pejlemærker, uanset hvordan I inddrager eller samarbejder med unge.

GOD UNGEINDDRAGELSE ER EN TILGANG

I når ikke i mål med et engangs-event, men ved at ændre den måde I arbejder på. Det betyder, at unges perspektiver løbende bliver tænkt ind i jeres arbejde, og at der findes rum, hvor unge har en vedvarende plads ved bordet – på lige fod med andre. Det handler grundlæggende om at skabe rammer, hvor unge har mulighed for at være med, bliver taget alvorligt og kan præge indholdet.

ÅBEN OP OG RÆK UD

Det kræver først og fremmest, at man er opsøgende og aktivt inviterer unge ind, der har lyst og motivation til at deltage. Mange unge søger indflydelse gennem alt fra elevråd, ungdomsråd eller foreninger – det er et godt sted at starte.

Samtidigt skal man tilpasse både format og rammer til unges liv. Det kan dog sjældent lade sig gøre at designe en aktivitet eller proces, der passer perfekt til alle, for unge har forskellige præferencer og måder at engagere sig på. Det, der virker for én, virker måske ikke for en anden - og nogle gange må man prioritere fællesskabets behov over enkeltpersoners ønsker. Prøv dog altid at finde de gode kompromisser.

DET SKAL NYTTE NOGET

Meningsfuld inddragelse sker, når unge inviteres ind i noget, der har betydning – og får en rolle, som er vigtig. Det er et spørgsmål om, at unge får mulighed for at sætte deres aftryk og bliver mødt i øjenhøjde, uanset om det er i et mødelokale, på en scene, i en bestyrelse eller et helt andet sted.

Omvendt er det meningsløst at placere unge ved bordet for syns skyld, hvis man ikke er oprigtigt interesseret i unges bidrag eller ikke er klar på at give deltagerne medindflydelse eller beslutningskraft. Det giver heller ikke mening at træffe beslutninger, og først ved eftertanke inddrage unge for at få bekræftet de beslutninger, der allerede er truffet.

DIALOG OG NYSGERRIGHED ER NØGLEN

God ungeinddragelse kræver, at man som den, der inddrager, tør dele det, der stadig er uafklaret, og sige: "Her har vi brug for jeres hjælp til at finde vej". Samtidig bør fokus være på at skabe et samarbejde, hvor unge mødes som ligeværdige partnere. Hvor der er plads til at tænke højt, stille spørgsmål og sætte ord på ens perspektiver, og hvor man sammen bliver klogere. Det handler ikke om at stille spørgsmål for at kunne sige, man

har spurgt, men om at ville dialogen og forstå, hvad der faktisk betyder noget for unge. Undgå at møde unge med færdige sandheder, men vær i stedet nysgerrig på unges holdninger og perspektiver – også når det udfordrer egne antagelser. Nogle gange kræver det, at de voksne i rummet tør give lidt slip og lytte mere, end de taler.

AT FÅ UNGEINDDRAGELSE TIL AT LYKKE ER EN FÆLLES OPGAVER

Unge skal være villige til at læne sig ind i processer, der nogle gange kan virke fjerne eller besværlige. Men det forpligter også den anden vej: Hvis man som ung skal engagere sig, skal man mærke, at det nytter. At der bliver lyttet. At man bliver mødt med nysgerrighed og vilje til at dele ejerskabet.

Denne guide har fokus på inddragelse af unge, men mange principper og tilgange gælder også for god inddragelse af andre grupper på tværs af alder.

HVAD ER VELLYKKET UNGEINDDRAGELSE?

- DYK NED I EKSEMPLER FRA UNGE FRA DUF'S MEDLEMSORGANISATIONER

DIALOG BLEV TIL HANDLING

Et eksempel på god ungeinddragelse var, da vi for nogle år siden stillede et forslag om at gøre noget ved et problem, hvor vi var med til at sætte penge af til det. Der blev lavet en strategi på baggrund af vores forslag, og vi fik lov til at sidde med ved bordet og tale med politikerne. Det er vigtigt, at man løbende er med, så man ikke bliver spurgt én gang og aldrig hører noget igen. [...] Det var fedt, at politikerne både lyttede til os, men også handlede. For tit, så lytter de bare. Men her gjorde de faktisk noget - og det var deres egen idé at lave en strategi baseret på vores forslag. Det var bare fedt at opleve, at det man gjorde, rent faktisk battede, og der kom noget ud af det. Og det var, fordi vi holdt møder med politikerne og kunne tale med dem om det.

(Kvinde, 19 år, aktiv i et ungeråd)

I ØJENHØJDE MED DE ANSVARLIGE

Vi havde oplevelsen af, at vores stemmer var vigtige, og at vi kunne bidrage med virkelig relevante og vigtige indsigter. Dem, der faciliterede inddragelsen, gjorde sig virkelig umage for at forstå de problemstillinger, vi fortalte om. Der blev sørget for snacks eller aftensmad, hvis vi skulle mødes sent på dagen - det betyder, at man rent faktisk kan overskue at deltage selv efter en lang studiedag eller arbejde. Vi havde muligheden for at tage ansvar for forskellige opgaver og en følelse af at være i øjenhøjde med dem, der faciliterede inddragelsen.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

UNGES PERSPEKTIVER BLEV ANERKENDT

Vi har haft møder med ledelsen på vores uddannelse. Der var løbende møder, hvor vi havde mulighed for at tage problemstillinger op, udvikle løsninger og faktisk få nogle af vores idéer igennem. Det føltes som om vores input blev taget seriøst og fulgt op på. Der var en anerkendelse af, at de ikke vidste, at det, vi pegede på, var et problem. Det føles ikke kun som inddragelse, men som samskabelse.

(Mand, 23 år, aktiv i en studenterorganisation)

GUIDENS HOVEDPUNKTER

1

TÆNK OVER FORMÅLET MED AT INDDRAGE UNGE. Vær skarp på, hvorfor I inddrager unge, så I undgår pseudoinddragelse. Sørg for, at unge har en meningsfuld rolle, og ikke kun er med for syns skyld.

2

LYT – OG GIV REEL INDFLYDELSE. Unge skal ikke kun høres, men have mulighed for at påvirke noget. Tilbyd ansvar og indflydelse, hvor det er muligt – og lad unge være en del af de rum, hvor beslutningerne faktisk bliver truffet.

3

AKTIVITETER SKAL PASSE TIL UNGES LIV. Tidspunkt, format og sted har stor betydning for, om unge kan deltage. Tilpas og justér rammerne i dialog med jeres målgruppe, så flere har mulighed for at være med.

4

LYT TIL MERE END ÉN STEMME. Invitér flere unge med for at få bredere perspektiver - og invitér unge, der taler på vegne af flere. Brug især organiserede ungefællesskaber og foreninger som indgang til unge.

5

VÆR ÆRLIG OG TYDELIG OM RAMMERNE. Fortæl, hvad der er til forhandling, og hvad der ikke er. Afstem forventninger fra start, så alle ved, hvad de går ind til, og hvad de kan få indflydelse på.

6

KLÆD UNGE PÅ TIL AT DELTAGE. Giv deltagerne den viden og støtte, de har brug for, så alle kan deltage aktivt og bidrage meningsfuldt.

7

FÅ ALLE MED I DIALOGEN. Nogle unge tager ordet af sig selv, mens andre har brug for en hjælpende hånd. Tag ansvar for samtalen og skab et rum, hvor alle har mulighed for at komme til orde og blive hørt.

8

FØLG OP. Vis, at unges deltagelse betyder noget. Hvis unge har givet input eller forslag, så fortæl, hvad der blev taget med videre – og hvordan det har gjort en forskel. Vær transparent om de beslutninger, der blev truffet undervejs.

9

SPØRG UNGE SELV. Denne guide kan give nok så mange råd, men en god tommelfingerregel er: Tal med de unge, I gerne vil samarbejde med. Det giver langt de bedste indsigter i, hvad der fungerer godt.

TEMA 1 FORMÅLET

– HVORDAN UNDGÅR MAN PSEUDOINDDRAGELSE OG SIKRER, AT UNGES DELTAGELSE SKABER VÆRDI?

Indimellem kan man som ung opleve at deltage i noget, hvor det er uklart – både for en selv og for andre – hvorfor man er med, og hvad ens rolle egentlig er. Hvis unges deltagelse skal være mere end bare symbolsk, kræver det et tydeligt formål, som giver mening for både jer og deltagerne.

I dette tema kan du blive klogere på de vigtigste overvejelser i forhold til at gøre unges medvirken relevant og meningsfuld for alle parter.

Hvis målet med inddragelsen ikke er klart, så er det altid svært at få et godt resultat.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

Når der ikke er et formål med, hvorfor man bliver inddraget, bliver det lidt meningsløst. Hvorfor har man så inddraget os? Så det er vigtigt at afklare formålet: Hvorfor laver I den her ungeinddragelse? Og hvad skal I have ud af det?

(Kvinde, tidligere aktiv i en religiøs ungdomsorganisation)

INDDRAGELSE ER STÆRKEST, NÅR FORMÅLET ER KLART

Et klart formål gør det lettere at skabe et samarbejde, hvor alle forstår, hvad der skal ske og hvorfor. For at få værdi ud af ungeinddragelse bør I derfor fra start overveje, hvordan unges perspektiver kan bidrage til jeres projekt eller aktivitet: Hvad håber I at få ud af unges deltagelse? Hvad vil I gerne opnå sammen?

Overvej også, hvad der motiverer unge til at deltage – f.eks. muligheden for at skabe reelle ændringer eller udvikle løsninger, der forbedrer deres eller andres hverdag. Sørg for, at formålet giver mening for de unge deltagere ved at tænke over, hvordan det hænger sammen med deres liv og interesser. Det kan være, at de får indflydelse på noget, der berører dem direkte. Eller måske får de mulighed for at blive hørt i en større sammenhæng, hvor de normalt ikke har en stemme.

Vær skarp på unges rolle

Unge kan indgå på mange måder, alt efter hvad I gerne vil forstå, udvikle eller ændre sammen. Overvej altid, hvordan unge helt konkret skal bidrage. Start gerne med at formulere et klart spørgsmål eller en opgave, som deltagerne skal forholde sig til eller hjælpe med at løse.

Skal unge f.eks. være med til at:

- ◆ Pege på problemer og behov?
- ◆ Komme med idéer og løsninger?
- ◆ Skabe indsigt og gøre jer klogere på unges erfaringer og perspektiver?
- ◆ Træffe beslutninger og være med til at prioritere?

Tænk over, hvordan unges bidrag spiller sammen med andres

Hvis unge er en del af en større proces med flere aktører – f.eks. fagpersoner eller politikere – er det vigtigt at være bevidst om, hvordan I ser unges rolle i helheden. Skal unge bidrage på særlige vilkår? Løse en bestemt opgave? Eller inddrages på lige fod med andre?

EKSEMPLER:

FORMÅL MED AT INDDRAGE UNGE

Der kan være mange gode grunde til at inddrage og samarbejde med unge. Det kan f.eks. være at:

- ◆ **Få et indefra-blik på unges liv** og forstå de udfordringer og behov, unge oplever i deres hverdag – så I får øje på relevante problemstillinger, I ellers ikke ville have set.
- ◆ **Kvalificere og forbedre projekter, strategier eller beslutninger** ved at lade unge vurdere og videreudvikle eksisterende idéer eller komme med egne forslag.
- ◆ **Få øje på nye vinkler** fra unge, der ikke nødvendigvis tænker som "systemet", og som derfor kan se muligheder, som fagprofessionelle eller beslutningstagere måske overser. Unge kan være med til at stille spørgsmål og udfordre jer, så I ikke stirrer jer blinde på bestemte løsninger.
- ◆ **Give unge en stemme**, fordi det, der drøftes eller besluttes, vedrører dem - og derved anerkende unges ret til at blive hørt.
- ◆ **Træffe mere legitime og helhedsorienterede beslutninger**, der er bedre forankret i unges perspektiver og behov – f.eks. ved at involvere unge i at lave prioriteringer og træffe valg.
- ◆ **Skabe ejerskab og forankring** ved at gøre unge til aktive medskabere af det, I arbejder med, og få unges engagement i spil som drivkraft i en proces eller forandring.
- ◆ **Styrke unges handlekraft** ved at give erfaring med at deltage, påvirke og skabe resultater.

Husk også formålet i det løbende samarbejde

I de tilfælde, hvor der allerede er en fast struktur for at inddrage unge, f.eks. via faste møder med et elevråd eller en ungdomsorganisation, er det vigtigt ikke at miste fornemmelsen af, hvorfor samarbejdet egentlig eksisterer. Det kan derfor være gavnligt at stoppe op engang i mellem og vende: Hvad skal vi sammen? Og hvordan er alle – inklusiv unge - en vigtig og værdiskabende del af det?

Rammesætningen skal være helt tydelig. Det kan virke banalt, men mange unge gider ikke afsætte tid til noget, som potentielt kan spille vores tid.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

VÆRKTØJ: STYRK FORMÅLET MED AT INDDRAGE UNGE

1. START MED HVORFOR

Skab klarhed over, hvorfor I inddrager unge, og hvilken værdi deres deltagelse kan tilføre.

SPØRG JER SELV:

- ◆ Hvilke områder eller beslutninger kan blive styrket af unges perspektiv?
- ◆ Hvad vil I opnå ved at inddrage unge?
- ◆ Hvad håber I at lære af unges bidrag, som I ikke allerede ved?

Eksempel: *I vil gerne have et indblik i, hvordan unge bruger offentlige byrum, herunder byens parker. Målet er at skabe bedre løsninger i byudviklingen, der tager højde for unges behov.*

2. OVERVEJ UNGES BIDRAG

Giv deltagerne en klar opgave og rolle, så deres bidrag bliver konkret og relevant. Overvej, hvordan unges bidrag spiller sammen med andres.

SPØRG JER SELV:

- ◆ Hvad skal unge konkret bidrage med – idéer, vurderinger, erfaringer, eller noget andet?
- ◆ Er der en udfordring eller opgave, som unge kan være med til at løse?
- ◆ Er der elementer, som I især gerne vil have unges input til eller sparring på?
- ◆ Skal unge bidrage på særlige vilkår, eller på lige fod med andre aktører, der er med?

Eksempel: *Unge inviteres med i den tidlige udviklingsfase via en workshop, hvor der skal udvikles idéer til, hvordan byens parker kan blive mere attraktive. Deltagernes bidrag skal munde ud i konkrete anbefalinger, der skal indgå i en ny handlingsplan.*

3. VIS VÆRDIEN TIL UNGE

Unge skal kunne se, hvordan deres deltagelse gør en forskel.

SPØRG JER SELV:

- ◆ Hvad skal unges bidrag føre til – anbefalinger, et produkt, bedre indsigt i unges tanker?
- ◆ Hvordan kan I vise deltagerne, at deres indsats betyder noget – for unge, for projektet, for en særlig målgruppe eller for samfundet?
- ◆ Hvad får unge selv ud af at deltage – læring, indflydelse, synlighed, netværk?

Eksempel: *I forklarer fra start, hvordan deltagerne idéer kan føre til håndgribelige forandringer, og giver et eksempel fra en lignende proces, hvor det lykkedes at realisere en idé fra en gruppe unge.*

DROP PSEUDOINDDRAGELSE

Nogle unge fortæller om oplevelsen af at blive inviteret med til noget for så at opdage, at deres stemme slet ikke tæller. Måske er man blot blevet bedt om at blåstemple et færdigt forslag, men uden mulighed for at kunne påvirke noget. Hvis unge på overfladen inddrages, men der ikke er en reel intention om at lytte til eller overveje unges input, er der tale om pseudoinddragelse.

Når unge investerer tid og energi, men oplever, at deres indsats ikke har betydning, risikerer man, at de mister motivationen for at deltage – både nu og her og i fremtidige initiativer. Pseudoinddragelse kan også påvirke unges demokratiske selvtillid negativt, fordi det sender et signal om, at deres stemme ikke er vigtig eller relevant.

Det er derfor vigtigt at sikre, at inddragelsen er reel og ikke kun symbolsk.

EKSEMPLER PÅ PSEUDOINDDRAGELSE:

- ◆ **Når input ikke kommer videre:** Unge bliver måske bedt om at komme med anbefalinger og idéer, der aldrig bliver handlet på eller taget i betragtning i efterfølgende beslutninger og diskussioner.
- ◆ **Når unge ikke får plads i samtalen:** Unge inviteres måske til paneler eller møder, men uden at få en aktiv rolle eller plads til at sige noget. De er udelukkende med for at vise, at "unge er blevet hørt".
- ◆ **Når beslutninger allerede er taget:** Unge inddrages først, når planen ligger klar, og der ikke længere er plads til ændringer – heller ikke selvom unge kommer med gode idéer og relevant feedback.
- ◆ **Når man affejer unges forslag som umulige eller ugenomtænkte:** Pseudoinddragelse kan også ske, når unges forslag og input automatisk ses som umulige eller for besværlige, og derfor udelukkes fra starten. I stedet bør man samarbejde med de unge deltagere om at finde løsninger på, hvordan forslagene kan tilpasses rammen for det beslutningsrum, de inddrages i.

HVORDAN UNDGÅR MAN AT PSEUDOINDDRAGE UNGE?

At undgå pseudoinddragelse handler ikke om, at unge skal bestemme det meste. Der kan være begrænsede ressourcer, politiske hensyn eller andre legitime omstændigheder, som gør, at alt ikke kan lade sig gøre, eller at der skal indgås kompromisser mellem flere parter. Unge kan også have forskellige (og modsatrettede) synspunkter, hvilket gør det svært at imødekomme alles forslag.

Men der skal være en oprigtig vilje til at lytte, samarbejde og tage unges perspektiver alvorligt. Sørg for, at unge får en stemme, og at deres bidrag har mulighed for at føre til forandring, også selvom alt ikke kan gennemføres.

Hvis unge skal indgå i beslutningsprocesser, så del ejerskabet. Hvis unge skal rådgive jer, så sørg for, at der er en plan for, hvordan deres input anvendes. Når man inddrager unge og giver mulighed for indflydelse, er det til gengæld også i orden at sætte krav og have forventninger til deltagerne.

Hvis du gerne vil have unges input til rent faktisk at informere en beslutning, og du så ikke bruger noget af det, hvorfor har du så bedt om det til at starte med?

(Mand, 28 år, aktiv i en kulturel organisation)

Typisk oplever vi det som dårlig inddragelse, hvis vi ikke er indtænkt i processen, eller vi blot er med for syns skyld. Det er vigtigt, at vi kan deltage på lige vilkår, og reelt har mulighed for at komme med input!

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

STYR UDENOM DE FALDGRUBER, DER KAN FØRE TIL PSEUDOINDDRAGELSE

SØRG FOR:

- ◆ Har unge reel mulighed for at blive hørt? Er der tid til dialog?
- ◆ Har I viljen til at ændre på noget, hvis det bliver foreslået?
- ◆ Hvordan planlægger I at arbejde videre med unges input?

UNDGÅ:

- ◆ Er formålet med at inddrage unge kun at sætte kryds i boksen 'ungeinddragelse'?
- ◆ Er beslutningerne allerede truffet - og vil I bare gerne have accept?

DILEMMA: NÅR UNGEINDDRAGELSE FØLES SOM EN FLUEBENS-ØVELSE

Forestil dig, at du bliver bedt om at inddrage unge i en proces. Umiddelbart lyder det godt – selvfølgelig skal unge have en stemme. Men noget skurrer. Måske er formålet vagt, eller du har en fornemmelse af, at det mest handler om at kunne sige "vi har inddraget unge", uden at der reelt er planer om at bruge unges input. Måske mangler du ressourcer eller ledelsens opbakning til at kunne lave en god inddragelse.

Som medarbejder står du i en svær position. Du vil gerne skabe en proces, der giver mening for deltagerne og skaber værdi for din organisation, men rammerne gør det svært eller måske umuligt.

Hvad kan man gøre?

- ◆ **Stop op:** Hvis du vurderer, at unges tid risikerer at blive spildt, så sig det højt. Hvis inddragelsen reelt ikke skaber værdi, kan det være bedre at stoppe op, stille kritiske spørgsmål og foreslå andre veje fremad. Måske skal processen justeres, eller måske er det bedre at vente, til der er bedre rammer.
- ◆ **Gør formålet skarpere:** Prøv først at spørge ind til formålet, hvis initiativet kommer fra andre. Stil de vigtige spørgsmål: Hvad vil vi opnå med unges bidrag? Hvordan skal deres input bruges? Hvad kan vi love dem, at de kan få indflydelse på? Det kan hjælpe med at afklare, hvad tankerne bag ønsket om inddragelse er, og gøre formålet skarpere.
- ◆ **Tilpas unges rolle, og vær ærlig om rammerne:** Hvis formålet er diffust, så prøv at finde en mindre, men vigtig, rolle for de unge, der skal deltage – gerne i samspil med deltagerne selv. Måske kan unge bidrage på et specifikt område, hvor deres perspektiver kan gøre en forskel. Fortæl alle, der inviteres, hvilke muligheder der er for at få indflydelse, og vær ærlig om, hvad der ikke er muligt.
- ◆ **Prioriter tiden på det, der er vigtigt:** At undgå pseudoinddragelse kan også handle om, hvordan man skruer et program sammen. Hvis man inddrager unge i noget, hvor meningen er at blive klogere på unges perspektiver, så sørg for at afsætte tid nok til at høre alle og skabe dialog. Pas på med selv at fylde for meget, hvis tiden er knap.

HVORDAN SER PSEUDOINDDRAGELSE UD IFØLGE UNGE?

- DYK NED I EKSEMPLER FRA UNGE FRA DUF'S MEDLEMSORGANISATIONER

INGEN TID TIL DET VIGTIGE

Jeg var til et møde med en politiker i min kommune, hvor der var inviteret en masse forskellige foreninger for at sætte et emne på dagsordenen. Jeg ved ikke helt, hvad formålet var med mødet. Men vi havde kun halvanden time, og det er ikke særlig meget, når man inviterer 30 mennesker, som hver især skal have ordet. Og de startede med at bruge 45 minutter på at fortælle om deres egne tal om emnet. Så det er lidt sådan, hvad er det for en konstellation, man laver, når man vil inddrage folk? Hvad er det helt præcist, man spørger om, og hvad er det, man vil have hjælp til?

(Kvinde, 17 år, tidligere aktiv i en elevorganisation)

STOR INDSATS, MEN MINIMALT UDBYTT

Jeg blev inviteret til en messe, hvor temaet var børn og unge. Jeg skulle med i en debat på en time, hvor det kun var mig og en af de andre ungdomsorganisationer. Vi kørte seks timer hver vej og var med i to dage. Vi ankom så til debatten og blev præsenteret. Vi fik ét spørgsmål hver om, hvad vi syntes om konferencen... Og vi måtte ikke få et sted at sidde, for der var ikke lige stole nok til os, så vi kunne sætte os ned på gulvet.

(Mand, 21 år, aktiv i elevorganisation)

FORSLAG BLEV SMIDT I SKRALDESPANDE

Vi havde arbejdet længe på at skabe noget sammen med en arbejdsgruppe med ansatte fra forskellige dele af min uddannelsesinstitution, men lige så snart arbejdet var færdigt og kom længere op i systemet blev det bare smidt i skraldespanden, selvom der var arbejdet på det længe og var bred opbakning blandt elever og ansatte.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

6 RÅD

TIL AT SIKRE, AT UNGES INPUT BLIVER ANVENDT

1 INVOLVER UNGE I NOGET, DER ALLEREDE ER I GANG – OG GØR DET TIDLIGT
Der er ingen grund til at starte et helt nyt projekt, hver gang I vil høre unges mening. Kig på, hvad der allerede kører eller er under udvikling, og få unge med fra begyndelsen. Hvis unge bliver involveret tidligt i en proces, er der større chance for, at unges idéer kan påvirke resultatet. Hvis jeres organisation allerede arbejder på en ny strategi for grøn omstilling, så inviter unge med fra start, og lad dem komme til orde, mens tingene stadig er åbne for forandring. På den måde bliver unges bidrag en naturlig del af processen, og deltagerne undgår at deltage i separate forløb, som måske ikke får den samme opmærksomhed.

2 RAMMESÆT OPGAVEN SKARPT
Når du beder unge om input, er det vigtigt at være helt tydelig om, hvad du egentlig leder efter. Hvis I har brug for hjælp til noget specifikt, så start dér. Hvis I f.eks. søger inspiration, men ikke nødvendigvis konkrete løsninger, så sig det. Hvis I derimod leder efter idéer, der kan blive til noget, så forklar præcist, hvad rammerne er. Det forebygger, at forslag senere bliver afvist, fordi de ikke passer ind i rammerne. Sørg også for at forklare, hvad der kan lade sig gøre. Jo klarere rammesætning, desto bedre input får I.

3 STIL KONKRETE SPØRGSMÅL
Hvis jeres spørgsmål er for brede eller abstrakte, kan de være svære at svare på – især hvis dem, du spørger, ikke har erfaring med emnet, eller ikke er vant til at blive spurgt om deres holdninger. Hvis det er tilfældet, så spørg f.eks. om noget, der har med deltagerens hverdag at gøre, og som er nemt at forholde sig til.

4 HJÆLP MED AT AFGRÆNSE BREDE OG UKONKRETE INPUT
Hvis unge kommer med input, der ikke passer ned i projektets ramme, f.eks. fordi de er for brede eller ukonkrete, kan du hjælpe med at gøre forslagene mere konkrete ved at stille opklarende spørgsmål og afgrænse dem i samarbejde med deltagerne. Det er især relevant, hvis en idé nævnes flere gange, eller hvis den omhandler noget, der er særligt vigtigt for deltagerne.

5 AFSÆT RESSOURCER TIL AT GØRE IDÉERNE TIL VIRKELIGHED
Hvis unges input skal have en reel effekt, kræver det ressourcer – det kan være tid, penge eller medarbejdere. Har I budget til at implementere de bedste idéer? Eller en ansvarlig medarbejder, der kan følge op på dem? Hvis ikke, risikerer I, at selv de bedste forslag aldrig bliver til mere end idéer. Ved at afsætte ressourcer på forhånd viser I, at I er klar til at investere i unges input og give dem en reel chance for at lykkes.

6 FÅ BESLUTNINGSTAGERNE IND I RUMMET
Hvis unges input går igennem flere lag af godkendelse, kan det hurtigt føles som om, ens forslag alligevel ikke kommer videre. Så hvis beslutningstagerne ikke allerede sidder med om bordet, så inviter dem til at kigge forbi, lytte og gå i dialog med unge. Ved at få beslutningstagerne ind i rummet, øger I chancen for, at unges idéer og perspektiver når de rette folk – og bliver ført ud i livet.

Hvis ikke det kan lade sig gøre at få en beslutningstager ind i rummet, så sørg for, at unges forslag kommer videre i systemet til en tydelig modtager – måske endda præsenteret af unge selv. Planlæg, hvornår og hvor unges idéer skal behandles.

AFSÆT DEN RETTE MÆNGDE RESSOURCER

Selvom god ungeinddragelse ikke behøver at kræve mange ressourcer, er det vigtigt at have både tid, budget og hænder til at sikre en ordentlig proces. Det viser, at I tager unges deltagelse seriøst.

TÆNK OVER:

- ♦ **Planlægning og facilitering:** Der skal være tid og plads til at planlægge aktiviteter ordentligt og sikre, at f.eks. møder, workshops og dialoger forløber godt. Sæt også tid af til opfølgning.
- ♦ **Forberedelse:** Ofte er det nødvendigt at understøtte deltagerne både før, under og efter aktiviteter. Måske skal der afsættes tid til formøder, debriefings eller en generel introduktion til de processer, de er en del af. Hvor meget understøttelse, der er behov for, afhænger af deltagerens erfaring og situation.
- ♦ **Udgifter til transport og forplejning:** Sørg for, at det ikke bliver en økonomisk byrde for deltagerne. Dæk deres transport, forplejning og andre nødvendige udgifter.

OPSAMLING PÅ TEMA 1

For at ungeinddragelse kan skabe værdi for både projekter og deltagere, er det vigtigt som ansvarlig at blive bevidst om, hvad unges deltagelse skal bidrage til, og hvorfor man ønsker at involvere unge - uanset om unge skal være med til at udvikle idéer, træffe beslutninger eller give anbefalinger til andre aktører.

Unge skal inviteres med der, hvor det betyder noget, og hvor deres rolle er vigtig. Det handler om at blive mødt i øjenhøjde og kunne sætte sit aftryk i et eller andet omfang, uanset arenaen. Derfor bør disse forudsætninger være til stede, når man inddrager unge:

- ◆ Der er et problem eller en opgave, som unge kan bidrage til at løse eller give et perspektiv på.
- ◆ Unge har en reel mulighed for at påvirke noget.
- ◆ Der er en oprigtig vilje til at lytte til unges perspektiver og gå i dialog.
- ◆ Hvis unge skal komme med forslag og idéer, skal der være en tydelig modtager af unges input.
- ◆ Der er afsat de rette ressourcer til at køre processen og handle på unges input.

VIGTIGE POINTER AT TAGE MED VIDERE:

- ◆ **Vær skarp på formålet.** Det er vigtigt at overveje formålet med unges deltagelse, før man involverer deltagerne. Det handler om at være bevidst om, hvorfor unge skal inddrages, hvad unges deltagelse skal føre til, og hvordan unge helt konkret skal bidrage.
- ◆ **Planlæg ungeinddragelsen fra start og skab mening med unges input.** Planlæg, hvordan unges bidrag skal bruges, og undgå, at det bliver en eftertanke. Tænk over: Hvordan skaber I plads til at drøfte unges input? Og hvordan kan input integreres i beslutningsprocesser og praksis? Sæt klare mål og rammer tidligt og afsæt tilstrækkeligt med ressourcer til at facilitere, følge op og handle på idéer.
- ◆ **Pas på med pseudoinddragelse, hvor unge kun er med for syns skyld.** Hvis unge ikke har reel mulighed for at få indflydelse og blive hørt, fordi der mangler tid, ressourcer, politisk vilje eller andet, er det svært at skabe værdi for både deltagere og for det, de bidrager til.
- ◆ **Respektér unges tid.** Unge lægger ofte mange kræfter i at deltage. Sørg for, at den tid deltagerne bruger, afspejles i taletiden og graden af indflydelse, de får.

Det er ret betydningsfuldt, at jeg kan se, at det jeg siger, bliver brugt til noget. Og at det så gav mening, at jeg var til stede, fordi der kom et output. Men når der ikke gør det, så synes jeg det bliver lidt meningsløst med ungeinddragelse. Især hvis man bliver inddraget bare fordi man er ung – fordi det ser godt ud udadtil. Og det tror jeg desværre mange unge har oplevet.

(Kvinde, tidligere aktiv i en religiøs ungdomsorganisation)

Involver kun unge i processer, hvor man rent faktisk er interesseret i at lade os påvirke noget.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

TEMA 2 FORMATER

– HVORDAN OG HVORNÅR SKAL UNGE INDDRAGES?

At planlægge ungeinddragelse indebærer en række valg om metoder, omfang, timing og graden af unges indflydelse. Disse valg skal give mening i forhold til jeres formål, deltagerne samt hvor mange ressourcer, I har til at planlægge og understøtte inddragelsen.

I dette tema kan du blive klogere på de vigtigste overvejelser i forhold til at sammensætte en aktivitet eller et forløb, der giver plads til unges stemmer, og som samtidig hjælper jer med at nå jeres mål.

FIND BALANCEN MELLEM FASTE OG ÅBNE RAMMER

Inden I inviterer unge med, er det ofte nødvendigt at rammesætte processen for at skabe retning – men ikke alt behøver at være fastlagt fra start. Den bedste ungeinddragelse opstår ofte i en kombination af faste rammer og fleksibilitet. Nogle ting kan være nødvendige at fastlægge på forhånd, mens andre beslutninger er bedst at tage i dialog med jeres målgruppe. Sørg derfor for at gøre processen fleksibel, så der er plads til justeringer.

En overordnet rammesætning skaber tryghed og overskuelighed, mens åbenhed sikrer plads til unges behov og engagement.

En god tilgang er at starte med en grundlæggende plan og justere den løbende i dialog med unge, så unge oplever, at deres input ikke bare er velkomne, men også essentielle for processens succes.

Man skal have nogle rimelig klart, definerede rammer. Selvfølgelig skal der være plads til, at man undervejs kan evaluere, men nogle gange har man også lidt en følelse af, at man som unge bliver sat sammen, og så skal man på kommando være superinnovative og fuldstændig skabe et helt nyt projekt.

(Kvinde, 17 år, tidligere aktiv i en elevorganisation)

FORMÅL	EKSEMPLER PÅ METODER – HVAD KAN MAN GØRE?
SIKRE UNGE-REPRÆSENTATION	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Få unge med i eksisterende bestyrelser, udvalg og beslutningsorganer. ◆ Give unge taletid og synlig plads på relevante møder og arrangementer. ◆ Oprette ungepaneler og ungestyrede råd, som høres i beslutningsprocesser. ◆ Invitere unge med i panelsamtaler og debatter. ◆ Engagere unge som medfacilitatorer ved aktiviteter og arrangementer.
STYRKE UNGE OG GIVE BESLUTNINGSKRAFT	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Etablere arbejdsgrupper med mandat til at træffe beslutninger, hvor unge indgår på lige fod med andre beslutningstagere. ◆ Give unge ansvar for en del af et projekt, f.eks. planlægningen af et event. ◆ Støtte unges egne initiativer med økonomi, faciliteter og andre ressourcer. ◆ Oprette deltagelsesbudgetter eller puljer, hvor unge er med til at bestemme, hvad midlerne skal gå til.
FÅ INPUT OG RÅDGIVNING	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Invitere unge med i advisory boards, der rådgiver en organisation eller ledelse. ◆ Indføre 'politisk mesterlære', hvor kommunalpolitikere tilknyttes en ung rådgiver i en periode. ◆ Lade unge kommentere og redigere udkast til nye politikker, strategier, osv. ◆ Afholde høringer, hvor unge giver direkte feedback på forslag. ◆ Invitere på uformelle hilse-på-møder, hvor unge kan give deres mening til kende og diskutere med beslutningstagere.
FÅ NYE IDÉER OG LØSNINGER	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Afholde hackathons og idéworkshops, hvor unge kan bidrage med nytænkning. ◆ Lave en digital platform, hvor unge kan indsende idéer og stemme på hinandens forslag. ◆ Organisere co-creation processer, hvor man på tværs af generationer udvikler nye tiltag.
BLIVE KLOGERE PÅ UNGES ERFARINGER OG PERSPEKTIVER	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Afholde fokusgrupper, interviews og dialogmøder med unge. ◆ Invitere unge til at holde oplæg om deres erfaringer for fagpersoner og beslutningstagere. ◆ Lave pop-up-inddragelse, hvor unge inddrages dér, hvor de er - f.eks. på skoler, ungdomsklubber, foreninger eller i det offentlige rum. ◆ Bruge sociale medier til at engagere unge gennem f.eks. afstemninger eller debatter.
TESTE NYE KONCEPTER OG FÅ FEEDBACK	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Afholde evalueringsworkshops, hvor unge diskuterer, hvad der kan forbedres. ◆ Lave brugerrejser, hvor unge tester en løsning og giver feedback. ◆ Udsende spørgeskemaer for at få input til forbedringer af f.eks. et tilbud til unge.

Kombiner inddragelse med støtte til unges egne initiativer

Inviter ikke kun unge ind i jeres projekter og rammer – vær også en aktiv støtte for de idéer og fællesskaber, unge selv skaber. Det giver unge mulighed for at udvikle ansvar og demokratiske færdigheder gennem egne erfaringer. Husk også at honorere unges engagement: Følg op og gå i dialog, når unge selv rækker ud eller indsender forslag, anbefalinger, høringssvar og lignende.

DILEMMA:

SKAL UNGE INDDRAGES SÆRSKILT ELLER PÅ LIGE FOD MED ANDRE?

Unge bliver ofte inddraget på særlige vilkår og med andre formål end andre deltagere, såsom når unge inddrages i særskilte fora og processer for at sikre, at deres perspektiver ikke overses. Det kan være lukkede ungepaneler, hvor unge isoleres fra andre interessenter. Eller situationer, hvor unge udelukkende er med for at dele egne erfaringer med en given udfordring, mens andre aktører – politikere, embedsmænd eller fagpersoner – har ansvaret for at finde løsninger og træffe beslutninger.

Intentionen kan være at give ekstra plads til unges perspektiver, fordi man synes, de er særligt vigtige. Eller at man gerne vil undgå, at unge bliver tromlet i en gruppe med ældre eller mere erfarne deltagere.

Vær dog opmærksom på, at der er stor værdi i at inddrage unge på lige fod med andre aktører. Hvis unge altid behandles som en særgruppe, kan det skabe en skævriddning, der underminerer unges rolle som ligeværdige bidragsydere. Og hvis unges input kun gives i lukkede rum, risikerer de at blive løst fra de vigtige samtaler, processer og beslutningsrum.

HVAD KAN MAN GØRE?

Skab fælles rum, hvor unge og andre aktører mødes

God ungeinddragelse handler ikke kun om at oprette særlige ungefora og lave særskilt inddragelse for unge. Skab også fælles rum, hvor unge og andre interessenter arbejder sammen, og kan styrke gensidig forståelse og legitimitet. Overvej, om unge kan deltage direkte i møder, fora og forhandlinger med andre aktører frem for at blive inddraget i parallelle forløb.

Hav blik for, at unge vil og kan noget forskelligt

Husk dog at tage hensyn til lige præcis de unge, der deltager i jeres projekt eller aktivitet. Nogle unge vil gerne tage del i beslutningsprocesser, mens andre finder det mest meningsfuldt blot at give input. Nogle unge trives fint i et rum med mere erfarne deltagere og beslutningstagere, mens andre kan blive overhørt eller have svært ved at få plads i debatten. Hvis unge risikerer at blive tromlet i en gruppe med stærke og erfarne stemmer, kan det give mening at inddrage dem på andre måder, f.eks. gennem særskilte forløb.

Noget af det, der er vigtigt for at blive hørt som ung, er at arbejde sammen på tværs af generationer. Fordi hvis du sætter folk sammen i en ungegruppe, så har man ideen om at okay, nu sidder vi så her - "de unge" - og vi er blevet sat sammen, fordi vi er unge. Ikke fordi vi er ligeværdige bidragsydere til den her proces på lige fod med alle andre, fordi så havde vi siddet i gruppe med alle andre.

(Mand, 28 år, aktiv i en kulturel organisation)

Jeg synes, der er kommet en større forståelse for, at unge også kan indgå i voksne inddragelsessituationer på et ligeværdigt niveau.

(Kvinde, 17 år, tidligere aktiv i en elevorganisation)

HVOR MEGET ANSVAR OG INDFLYDELSE ER I KLAR TIL AT GIVE?

God ungeinddragelse handler om at give unge reel medbestemmelse. Det styrker både kvaliteten af samarbejdet og unges oplevelse af at blive taget seriøst.

Selvom ting kan ændre sig undervejs, bør I overveje på forhånd, hvor og hvordan unge kan få indflydelse. Kommuniker også dette til deltagerne. Jo tydeligere I er, desto lettere er det at skabe klare rammer, hvor alle ved, hvad de kan forvente. *Læs mere om dette i tema 4 om forventningsafstemning.*

Vurder, hvor unges bidrag kan gøre den største forskel, og hvor I som ansvarlige har brug for at fastholde en vis styring. Og husk at være ærlige om, hvad der ligger fast.

HER KAN DELTAGERNE FÅ INDFLYDELSE

Unge kan – og bør – få indflydelse på flere områder. Det gælder i forhold til egen rolle, rammer, retning og resultater. Overvej for hvert område, hvad der giver mening for både jer og deltagerne.

Som lokalforening er vi blevet inviteret til at komme og lave aktiviteter til projekter uden hverken at være blevet inddraget i, hvad projektet skal, eller hvad der er den bedste måde at udføre det på. Altså ligger der meget lidt reel indflydelse og ejerskab i projektet.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

Det kan godt være okay nogle gange kun at inddrage unge i en del af processen. Men så skal der være en pointe med, hvorfor det er den del af processen, så det ikke bliver pseudoinddragelse.

(Kvinde, 28 år, tidligere aktiv i en frivillig social organisation)

ROLLEN

- omfanget af egen deltagelse, ansvar og hvordan man bidrager.

RAMMERNE

- tid, sted, format, spilleregler, samarbejdsformer og processens forløb.

RETNINGEN

- formålet med aktiviteten, fokusområder, punkter på dagsorden, problemdefinition, målsætninger.

RESULTATERNE

- beslutninger, prioriteringer og de handlinger eller løsninger, der kommer ud af processen.

FOR AT AFKLARE UNGES INDFLYDELSERUM, SÅ TÆNK OVER:

- ♦ **Hvad er fastlagt på forhånd, og hvad kan unge påvirke? Er der begrænsninger (økonomi, tid, politiske beslutninger), der spiller ind?**
- ♦ **Hvilke beslutninger kan og bør unge få medbestemmelse på?**
- ♦ **Skal unge have ansvar for konkrete opgaver? Hvis ja, hvilke?**
- ♦ **Hvor meget er I villige til at justere jeres planer, hvis unges input peger i en ny retning?**
- ♦ **Hvordan håndterer I det, hvis unge er uenige – eller hvis unges ønsker ikke stemmer overens med jeres egne eller andre aktørers?**
- ♦ **Er der nogle beslutninger, som I har det sidste ord på? Og nogle, som unge har det sidste ord på?**
- ♦ **I hvor høj grad skal de endelige resultater afspejle unges idéer og tanker?**

Som den, der udfører et projekt, er det godt at have nogle spørgsmål med, som man reelt gerne vil have sparring på. Så man også i selve processen og i selve projektet kan føle, at man har mulighed for at blive hørt. Og at det ikke er sådan en eller anden voksen, der sidder for bordenden, og er sådan: 'Nu skal I gøre sådan'.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

Det bliver pseudoinddragelse, når strategiske beslutninger og processer for de største beslutninger i organisationen er planlagt på forhånd, og unge derefter måske bliver inddraget.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

Tag gerne deltagerne med på råd om, hvordan de bedst engageres. Hvis nogle vil være med til at planlægge, hvordan det hele skal forløbe, så nedsæt eventuelt en kernegruppe, der løbende er med til at forme de store linjer.

OMFANG OG TIMING

– HVOR MEGET OG HVORNÅR SKAL UNGE DELTAGE?

Unge kan spille mange forskellige roller i en proces eller aktivitet afhængigt af, hvor i forløbet deltagerne inddrages. Overvej hvornår og hvor meget, det giver mening at få unge med – både i forhold til jeres behov og unges tid og engagement.

Nogle unge har brug for at starte med en kort og overskuelig aktivitet, mens andre foretrækker lange forløb, hvor man kan dykke ned i tingene og tage ansvar. Det er ikke altid nødvendigt at inddrage unge i alle dele af et projekt eller en proces. Måske giver det kun mening på bestemte tidspunkter – i idéfasen, under afviklingen eller for at evaluere en indsats.

Hvis I kun inddrager unge i en afgrænset del af processen, så vær tydelige, hvorfor og hvilken forskel unges bidrag kan gøre på det givne tidspunkt.

Inddrag os fra start. Selvom unge måske ikke kan bidrage med konkrete idéer fra start, så vil den viden om projektets rammer eller området bidrage til at den unge formår at udvikle tanker og evt. spørge sin omgangskreds om idéer.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

Det er vigtigt at inddrage tidligt, hvis man skal have ejerskab over processen og være med lidt længere. Men det kan også blive ukonkret, hvis det bliver lidt for tidligt. Det er en hårfin balance, for du kan også godt blive inviteret til noget, hvor du skal komme med input, som bliver meget fluffy. Og når man så når hen til anbefalingerne, så har arrangørerne lidt glemt det, man sagde.

(Kvinde, 17 år, tidligere aktiv i en elevorganisation)

DILEMMA: SKAL UNGE INDDRAGES TIDLIGT ELLER SENERE I PROCESSEN?

Hvis unges bidrag skal føre til reelle forandringer, skal deltagerne inddrages, mens der stadig er et åbent indflydelsesrum. Kommer man først ind sent i en proces, ender man ofte med kun at kunne reagere på planer og løsninger, der allerede er defineret af andre. Og det gør det svært at opleve, at ens deltagelse faktisk gør en forskel.

Men det betyder ikke, at unge altid skal være med helt fra starten. Hvis unge involveres i en tidlig fase, mens rammerne og formålet stadig er uklare, vil det for nogle unge være svært at finde ud af, hvordan de skal bidrage. I nogle tilfælde kan det derfor give mening at vente med at involvere til senere i processen, så længe deltagerne stadig har en reel mulighed for at ændre noget – og ikke bare skal nikke til en færdig plan.

At vente med at inddrage deltagerne er ikke det samme som at udelukke dem. Det handler om at finde det rette tidspunkt og den rette rolle, så alles bidrag får reel værdi og effekt.

Er du i tvivl om timingen? Nogle unge vil gerne være med fra start, hvor meget er åbent, mens andre foretrækker at komme på banen, når der er en tydelig retning og struktur at arbejde inden for. Hvis det er muligt, så spørg deltagerne selv – og gør det klart, hvornår og hvordan de kan bidrage i forskellige faser. Ikke alle har en klar holdning til timingen, og det er helt okay. I så fald kan I undersøge det sammen.

Det er selvfølgelig ikke altid muligt at inddrage unge i alt. Hvis der er begrænsninger, der gør det mest relevant eller meningsfuldt at inddrage unge i en bestemt fase, så vær ærlig om det, og tilrettelæg inddragelsen derefter.

3 TILGANGE TIL AT INDDRAGE UNGE

1. CO-DESIGN OG PARTNERSKAB – LIGEVÆRDIGT SAMARBEJDE OVER TID

Unge deltager over en længere periode som ligeværdige partnere, og har reel medbestemmelse og ansvar på linje med andre. Unge kan f.eks. være med i en styregruppe, tage del i budgetlægning eller fungere som projektledere.

Fordel: Unge får indflydelse og medejerskab, og der er mulighed for kontinuerlig feedback og justering baseret på unges perspektiver. Løbende dialog giver mulighed for bedre relationer og dybere indsigt, der kan føre til mere gennemtænkte løsninger.

Obs-punkter: Kræver tid og ressourcer fra begge parter samt klare ansvarsfordelinger.

2. INDDRAGELSE I UDVALGTE FASER – MÅLRETTEDE BIDRAG

Unge deltager på tidspunkter, hvor deres engagement skaber mest værdi – f.eks. i idéfasen, midt i et projekt for at teste eller kvalificere løsninger, eller i evalueringen af en indsats. Der er fokus på, hvordan unges viden og perspektiv kan berige en given fase.

Fordel: Fleksibel model, der kan tilpasses deltagernes og projektets behov. Det er mindre tidskrævende og kan dermed være mere attraktivt i et travlt ungdomsliv.

Obs-punkter: Kan føles fragmenteret, hvis unge ikke ser den samlede sammenhæng. Kan mindske unges ejerskab.

3. AD HOC-INVOLVERING OG MIKROENGAGEMENT – FLEKSIBLE OG HURTIGE BIDRAG

Inddragelsen sker gennem små, afgrænsede aktiviteter, der er hurtige og uforpligtende at deltage i. Unge kan f.eks. engageres kortvarigt gennem afstemninger på sociale medier, dele tanker i kommentarfelter eller dele forslag i åbne idébanker.

Fordel: Kræver minimal tid. Lav tærskel for deltagelse – flere kan være med. Behøver ikke at være bundet til en bestemt fase.

Obs-punkter: Kan opleves som pseudoinddragelse, hvis unge ikke ser resultaterne af deres input. Dialogen går ofte tabt, og hurtige bidrag kan give overfladiske svar og dermed påvirke kvaliteten af output. Mindre indflydelse og ejerskab hos unge kan begrænse engagementet.

Brug korte aktiviteter som springbræt til mere

Hvis det er vigtigt at engagere unge over længere tid, så overvej at starte småt og bygge videre derfra. Start f.eks. med en enkel og mere uforpligtende aktivitet for at fange unges interesse og skabe kontakt. Bagefter kan du invitere dem, der har lyst, til at være med i endnu en afgrænset aktivitet eller noget, der kræver mere tid eller engagement.

OPSAMLING PÅ TEMA 2

Der er mange måder at sammensætte en inddragelsesaktivitet eller et forløb på. Det gælder i forhold til hvordan, hvor meget og hvornår unge skal deltage. Nogle ting kan være nødvendige at fastlægge på forhånd, mens andre beslutninger er bedst at tage i dialog med jeres målgruppe.

VIGTIGE POINTER AT TAGE MED VIDERE:

- ♦ **Rammesæt, men vær fleksibel.** Rammesætning er godt, men sørg for at formatet er åbent nok til, at der er plads til justeringer i dialog med unge.
- ♦ **Formatet skal matche formålet.** Hvis meningen er at styrke unges handlekraft, skal I være villige til at give beslutningskraft. Hvis målet er at blive klogere på unges idéer til, hvordan man kan løse en specifik udfordring, så spørg og lyt frem for at bruge størstedelen af tiden på at fortælle om jeres egne løsningsforslag.
- ♦ **Involver unge inden alt er fastlagt.** Det er vigtigt at blive inddraget på et tidspunkt, hvor der er mulighed for at kunne påvirke noget, inden alle beslutninger er truffet. Det gør det nemmere at opbygge et ejerskab over processen og være med til at forme den.
- ♦ **Giv indflydelse dér, hvor det betyder noget.** Overvej, hvor det er vigtigt at unge kan få indflydelse – f.eks. på deres rollerammerne, retningen og de endelige resultater.
- ♦ **Unge er forskellige – skab plads til flere måder at deltage på.** Afklar med deltagerne hvor meget tid, de har lyst og mulighed for at bruge. Skab så vidt muligt plads til både dem, der gerne vil lægge mange kræfter, og dem, der ikke har så meget tid eller overskud. Inddragelse skal være realistisk for alle parter.

INSPIRATION FRA ANDRE AKTØRER

Der findes mange gode eksempler på, hvordan unge kan inddrages på både nye og mere traditionelle måder, herunder:

- ♦ **Inspirationskatalog fra Ungdomsskolerne:** 12 praktiske eksempler på ungeinddragelse fra lokale ungdomsskoler.
- ♦ **HØR GODT EFTER DEL 2 fra Børnerådet:** 17 kommunale eksempler på børneinddragelse.
- ♦ **OECD Guidelines for Citizen Participation Processes:** Guiden diskuterer bl.a. otte forskellige metoder til at involvere borgere, herunder åbne møder, offentlige høringer og borgerbudgettering.

TEMA 3 REKRUTTERING

– HVEM SKAL INVITERES, OG HVORDAN NÅR MAN UD TIL UNGE?

Ungeinddragelse kræver, at unge har lyst til og mulighed for at deltage. Derfor er det vigtigt at overveje både motivationsfaktorer, barrierer og hvordan man når de rette deltagere.

I dette tema kan du blive klogere på de vigtigste overvejelser, når I rækker ud til unge, og få konkrete råd til at invitere og motivere unge deltagere. Du får også indsigt i fordelene ved at inddrage repræsentative ungestemmer.

DEFINÉR MÅLGRUPPEN - HVEM VIL I HAVE MED?

Overvej, om der er en gruppe af unge, der er særligt relevant for det, I inviterer ind i. Inddrag som minimum dem, emnet handler om, eller som bliver berørt, hvis der skal træffes vigtige beslutninger. Handler det f.eks. om elever på ungdomsuddannelser, så tag fat i de elev- og studenterorganisationer, som repræsenterer dem.

Overvej deltagersammensætningen

Forskellige grupper kan give noget forskelligt. En mindre, mere ensartet gruppe kan gøre det lettere at opbygge tillid og skabe plads til, at alle deltager aktivt. En mere blandet gruppe, hvor f.eks. unge og voksne deltager sammen, kan derimod skabe gensidig læring og bringe forskellige perspektiver i spil.

Vær obs på, at hvis der er store alders- og erfaringsforskelle i rummet, kræver det en særlig opmærksomhed og indsats at sikre, at unges eller nybegynderes stemmer ikke bliver overdøvet. *Læs mere i tema 6 om magtforskelle.*

FOR AT FINDE DE RETTE DELTAGERE, SÅ SPØRG JER SELV:

- ♦ **Hvem er projektet relevant for?** Er emnet relevant for unge bredt – f.eks. en ny sundhedsstrategi i kommunen? Eller er emnet særligt relevant for unge med en specifik baggrund?
- ♦ **Holdninger, erfaringer eller idéer?** Er I på udkig efter unge med holdninger til et bestemt emne, personlige erfaringer – eller deltagere, der har lyst til at dele deres idéer?
- ♦ **Skal I inddrage bredt eller afgrænset?** Skal målgruppen dække et helt lokalområde, eller er I mere interesserede i erfaringer fra en særlig ungegruppe, f.eks. 15-18-årige eller brugerne af et bestemt tilbud i kommunen?
- ♦ **Hvem skal deltagerne tale på vegne af?** Sig selv eller en større gruppe – f.eks. et elevråd eller en ungdomsorganisation? Er der nogle organisationer, som er særligt relevante at inddrage?
- ♦ **Nybegyndere eller erfarne unge?** Er målet at udvikle et politisk engagement hos unge, der ikke har erfaring med den slags aktiviteter? Og er der tid og plads til at støtte nybegyndere? Eller kræver det en vis erfaring og demokratisk selvtillid at deltage, hvor man hurtigt skal kunne bidrage?

FÅ REPRÆSENTATIVE UNGESTEMMER MED

Det er sjældent muligt at høre alle unges individuelle perspektiver. Derfor er der stor værdi i at invitere unge, som taler på vegne af en større gruppe. Det kan være gennem et elev- eller studenterråd, en ungdomsorganisation eller en anden form for demokratisk organiseret ungefællesskab.

Repræsentanter fra demokratisk organiserede fællesskaber kan bringe bredere perspektiver i spil og give stemme til den store gruppe af unge, som er en del af fællesskabet. På den måde får man ikke kun én persons erfaringer eller holdninger, men et mere nuanceret billede af, hvad forskellige unge mener og oplever. Det kan sikre, at flere bliver hørt – også dem, der måske ikke selv ville række hånden op.

Repræsentanter kan bidrage på forskellige måder

Nogle ungerepræsentanter har et formelt mandat eller politikpapirer i ryggen og er vant til at udtale sig på vegne af deres bagland. For andre er det mere naturligt at repræsentere mere uformelt – måske ved at dele, hvad der fylder i deres fællesskab lige nu. Begge tilgange er værdifulde.

Individuelle erfaringer har selvfølgelig stadig værdi, men husk at de netop er individuelle. Hvis du eksempelvis spørger to tilfældige gymnasieelever på gaden, hvad de mener om en ny gymnasiereform, får du to individuelle holdninger. Spørger du derimod forpersonen for Danske Gymnasieelevers Sammenslutning, vil du få et svar, der bygger på fælles drøftelser fra et bagland blandt gymnasieelever på tværs af geografi, køn og baggrund.

UNGE ER IKKE ENS – INVITER FLERE OG TÆNK OVER DIVERSITETEN

Der er flere gode grunde til at få mere end én ung med. Som ung deltager letter det presset på en, fordi man ikke står alene med ansvaret for at tale på vegne af alle unge. På samme måde vil man sjældent nøjes med én voksenstemme til at repræsentere alle voksne.

Derudover er unge lige så forskellige som alle andre. Hvis man kun får input fra én ung, risikerer man at overse vigtige perspektiver.

Ofte giver det derfor mening at invitere unge med forskellige baggrunde for at få flere synsvinkler med. Tænk over, hvordan du kan sammensætte en deltagergruppe med variation i f.eks. alder, køn, uddannelse, livssituation, bopæl, politisk ståsted og perspektiver på emnet. Det giver en rigere samtale og et bredere billede af unges perspektiver.

Det kan også handle om at række ud til underrepræsenterede unge, som sjældent bliver hørt. Det kan være unge, der ikke normalt deltager i formelle fora, har svært ved at finde en platform eller oplever flere

barrierer for at deltage. Hvem der er underrepræsenteret, afhænger af selvfølgelig af konteksten – men spørg jer selv: Hvem mangler?

At få flere perspektiver i spil betyder dog ikke, at man altid skal have 50 forskellige unge med omkring bordet. Det handler om at være bevidst om, hvem I bør invitere for at skabe en meningsfuld dialog.

Jeg var den eneste ungerepræsentant, og der var virkelig mange voksne direktører. Og jeg følte bare lidt pres på, at jeg virkelig skulle sige noget klogt. Alle de her repræsentere en voksen aldersgruppe, men jeg er den eneste, der repræsenterer en ung aldersgruppe – så hvis jeg ikke siger noget, så bliver ungdommen ikke hørt.

(Kvinde, 19 år, aktiv i et ungeråd)

SAMARBEJD MED FORSKELLIGE UNGEFÆLLESSKABER

Demokratisk organiserede ungefællesskaber er et godt udgangspunkt for at sikre deltagelse af forskellige unge, fordi de organiserer mange forskellige grupper. Det er umuligt at opnå et 100 % repræsentativt billede af unge, men man kan komme langt ved at samarbejde med forskellige typer af organiserede fællesskaber. Det kan være sociale, politiske, kulturelle, religiøse eller interessebaserede foreninger, elevråd, studenterorganisationer eller grupper, der arbejder for en bestemt sag eller målgruppe.

Hvis I vil skabe en bred debat om unges engagement i klima, kan det f.eks. give mening at invitere både et ungeklimaråd, en ung natur- og miljøorganisation, politiske ungdomsorganisationer, spejderne eller LandboUngdom, som hver især kan bidrage med deres egen vinkel på emnet.

DUFs medlemsorganisationer: En genvej til både bredde og diversitet

Mange ungdomsorganisationer har en bred medlemsgruppe og kontakt til mange forskellige unge – både i og uden for deres egen organisation. Alene i DUFs medlemsorganisationer er omkring 600.000 børn og unge organiseret. Det dækker over en enorm diversitet af unge med vidt forskellige baggrunde og ressourcer.

Nogle ungdomsorganisationer organiserer også unge, der ellers sjældent bliver hørt. Det kan handle om unge i udsatte positioner, unge med minoritetsbaggrund, unge uden for job og uddannelse, erhvervsskoleelever og lignende. Ønsker I at inddrage særlige ungegrupper, er DUFs medlemsorganisationer ofte en god indgang.

Hvor mange skal man have med? Jamen ofte skal det jo være repræsentativt for den målgruppe, som man gerne vil inddrage. Hvis det handler om finansloven, som er relevant for rigtig, rigtig mange unge, jamen så skal man nok have noget, der er repræsentativt i forhold til rigtig, rigtig mange unge. Hvis det kun er noget, der er relevant for skaterne nede i parken, så er det måske dem, man skal have repræsenteret.

(Kvinde, 28 år, tidligere aktiv i en frivillig social organisation)

Rekrutter flere typer og aldre. Der skal være diversitet. Både fordi, at de politikere, der søger svar, så får nogle federe svar – noget der er bredere, og de kan bruge til mere. Men også fordi, at det er fedt som ung at sidde med nogen, som man måske ikke nødvendigvis kun kan spejle sig i, så man får nogle andre perspektiver.

(Kvinde, 15 år, aktiv i et ungeråd)

EKSEMPLER:

HVOR KAN I FINDE UNGE, DER ER UNDERREPRÆSENTEREDE ELLER HAR ANDRE FORUDSÆTNINGER I LIVET?

ELEV- OG STUDENTERORGANISATIONER

- ♦ **Modstrøm** – unge på og omkring den Forberedende Grunduddannelse (FGU)
- ♦ **Erhvervsskolernes Elevorganisation (EEO)** – interesseorganisation for eleverne på de tekniske erhvervsuddannelser og HTX
- ♦ **Landssammenslutningen af Handelsskoleelever (LH)** – repræsenterer EUD/EUX-merkantil- og HHX-elever

FRIVILLIGE SOCIALE ORGANISATIONER

- ♦ **Dansk Flygtningehjælp Ungdom (DFUNK)** – skaber netværk og formidler viden blandt unge, der er flygtet til Danmark
- ♦ **SIND Ungdom** – guider og støtter psykisk sårbare unge til at tage aktivt del i civilsamfundet
- ♦ **Ventilen** – forebygger og afhjælper ensomhed blandt unge
- ♦ **Unge for ligeværd** – en forening for unge og voksne med særlige behov
- ♦ **Ungdommens Røde Kors** – en humanitær organisation, der laver sociale indsatser for og med børn og unge
- ♦ **Red Barnet Ungdom** – en forening, der laver frivilligdrejede sociale indsatser.

HANDICAPORGANISATIONER

- ♦ **Dansk Blindesamfunds Ungdom** – en organisation for unge med synshandicap
- ♦ **Ungdomskredsen, Dansk Handicap Forbund** – organiserer unge med fysiske handicap i Danmark
- ♦ **Sammenslutningen af unge med handicap** – paraplyorganisation for 13 organisationer for unge med handicap, både psykisk udviklingshæmning samt neurologiske og fysiske handicap

Find flere organisationer på [DUFs hjemmeside](#) eller gennem de kommunale frivilligcentre.

Gå i dialog om, hvordan unges stemme bedst kommer i spil

Ungdomsorganisationer har tit erfaring med at sikre, at unges stemmer bliver hørt på en meningsfuld og tryk måde. Måske har I en idé om at invitere en ung til at dele sin egen personlige historie, men tag dialogen med unge fra de organisationer, der repræsenterer målgruppen. Måske de ser en større værdi i, at repræsentanten kan trække på sin egen erfaring fra målgruppen i kombination med de bredere indsigter fra andre unge i fællesskabet.

REKRUTTERINGSSTRATEGIER

ÅBEN INVITATION

Deltagelse er åben for alle, og rekruttering sker via 'open calls' på sociale medier, plakater, tilmeldingssider og andre åbne kanaler.

Fordele:

Kan kræve færre ressourcer.
Tiltrækker unge, der allerede er interesserede.

Udfordringer:

Deltagerne er sjældent repræsentative.
Nogle unge er mindre tilbøjelige til at melde sig selv.

MÅLRETTET INVITATION

I udvælger deltagere med specifik viden, erfaring eller tilknytning til en organisation, som repræsenterer en relevant målgruppe. Rekruttering sker ofte gennem direkte kontakt til enkeltpersoner.

Fordele:

Sikrer en mere mangfoldig og relevant deltagergruppe.
Gør det lettere at inkludere unge, der måske ikke selv ville tage initiativ til at deltage.

Udfordringer:

Kræver en opsøgende indsats.
Risiko for at overse unge, der ikke allerede er en del af organiserede fællesskaber.

NETVÆRKS-METODEN

Rekruttering sker ved at formidle invitationer gennem netværk. Det kan være nuværende eller tidligere deltagere, som inviterer deres venner og deler opslag i deres egne kanaler. Eller det kan ske gennem samarbejde med aktører, der er tæt på unge i hverdagen – f.eks. uddannelsesinstitutioner, ungdomsskoler og -klubber, foreninger – som kan hjælpe med at sprede budskabet og skabe kontakt til potentielle deltagere.

Fordele:

Unge kan være mere tilbøjelige til at sige ja til at deltage, hvis kontakten går gennem en person, de kender i forvejen – f.eks. en ven, underviser, klubpædagog eller frivillig leder.
Kan give adgang til unge, I ellers ikke ville nå.

Udfordringer:

Kan resultere i en skæv sammensætning, hvis budskabet ikke når bredt ud.
Kræver, at dem, I får kontakt til, har tid og er engagerede nok til at dele videre.

Den rette rekrutteringsstrategi afhænger af, hvem I vil engagere, og hvad formålet er.

Overvej, om I vil bruge åben eller målrettet invitation, netværks-metoden eller en kombination. Vil det f.eks. give mening at starte med en åben rekruttering og herefter udvælge deltagere blandt dem, der har tilmeldt sig, baseret på relevante kriterier? Eller er jeres ressourcer bedre brugt på at tage direkte kontakt til enkeltpersoner?

SÅDAN FÅR I KONTAKT TIL UNGE I ORGANISEREDE UNGEFÆLLESSKABER

- ♦ Start med de **lokale fællesskaber**. Tag kontakt til ungdomsråd, elev- og studenterråd, ungdomsklubber eller lokale foreninger i kommunen. Her finder I engagerede unge med vidt forskellige interesser – også dem, der måske ikke selv ville opdage jeres initiativ.
- ♦ En direkte henvendelse til en **forperson eller nøgleperson** i et lokalt organiseret ungefællesskab er ofte effektivt. De kan selv være interesserede eller hjælpe med at dele invitationen videre i deres netværk.
- ♦ I kan også række ud via **landsorganisationer**. Mange foreninger har en landsdækkende struktur og kan henvise jer til relevante lokale afdelinger. Kontakt f.eks. en sekretariatsmedarbejder eller hovedbestyrelsen.
- ♦ Mange ungdomsorganisationer og ungestyrede råd er aktive på **sociale medier** – her kan I nogle gange tage direkte kontakt.

GODE RÅD TIL AT LYKKES MED INVITATIONEN

Spørg i god tid. Start med en mail, og hvis du ikke får svar der, så tænk videre: Har deres forening en Facebook-side? Kan du gå derind og prøve at skrive? [...] Hvis du ikke får svar, så kontakt igen. Fordi nogle gange fucker man op og får ikke læst ens mail. Det viser også, at du faktisk vil have den unge med.

(Mand, 28 år aktiv i en kulturel organisation)

Vær ude i god tid – og følg op. Mails og beskeder bliver nemt overset i en travl hverdag, men det betyder ikke, at unge ikke er interesserede. Sørg for at tage kontakt i god tid, og send gerne en venlig påmindelse eller prøv en anden kontaktvej, hvis I ikke hører noget.

Gør det personligt. Unge reagerer oftere på direkte henvendelser end på generelle opslag. Skriv til en konkret person, og fortæl, hvorfor netop de er relevante. Det gør en forskel at blive opfordret personligt og få at vide, at ens stemme er vigtig, og man har noget vigtigt at bidrage med.

Inviter jer selv på besøg. Spørg, om I må komme forbi og præsentere jeres initiativ til et elevrådsmøde, et arrangement på ungdomsskolen eller et frivilligmøde. En kort og engagerende præsentation, hvor man kan stille spørgsmål og møde jer ansigt-til-ansigt, kan gøre det lettere at tage stilling til jeres initiativ.

TJEKLISTE: TIL INVITATIONEN VIA MAILS, OPSLAG PÅ SOCIALE MEDIER, PLAKATER OG LIGNENDE

■ INTERESSESKEBENDE OVERSKRIFT

Skab nysgerrighed og fremhæv det vigtigste budskab i overskriften.

Eksempel: "Vi gider ikke flere dårlige idéer fra voksne. Har du en bedre?"

✓ KORT OM OPGAVEN/INITIATIVET

Fortæl kort og præcist, hvad I inviterer unge til at deltage i, hvad formålet er, og hvem der kan deltage. Gør det f.eks. tydeligt, at alle kan deltage uanset erfaring, hvis det er tilfældet.

Eksempel: "Vi søger unge, der vil være med til at udvikle idéer til nye aktiviteter i byens kulturhus. Formålet er at skabe et sted, hvor unge kan mødes, slappe af og have det sjovt."

■ RELEVANS OG UDBYTT

De potentielle deltagerne skal vide, hvorfor det er fedt at være med. Får man indflydelse på vigtige beslutninger, møder andre unge med samme interesser, eller får en form for anerkendelse (f.eks. et certifikat)?

Eksempel: "Lær at arbejde med projekter og mød andre unge med samme interesser. Du får mulighed for at skabe forandringer, der betyder noget for dig og andre unge."

■ KLARE RAMMER

Giv info om tid, sted, deltagere og forventninger – f.eks. tidsforbrug, opgaver og hvordan man evt. selv er med til at påvirke rollen og opgaverne.

Eksempel: "Vi mødes i to timer fire gange over de næste to måneder i kulturhuset, og du skal være klar til at dele dine tanker og idéer. Det kræver ca. 1 times forberedelse op til hvert møde. Du kommer til at arbejde sammen med andre unge fra området."

✓ TRYGHED I ROLLEN

Synliggør, hvordan man får støtte og forberedelse, hvis man har brug for det.

Eksempel: "Vi sørger for, at du er godt klædt på – både til møderne og opgaverne. Har du brug for hjælp undervejs, står vi klar til at støtte dig."

■ KLAR OPFORDRING TIL AT TAGE NÆSTE SKRIDT

Vær tydelig om, hvordan man kommer i kontakt med jer. Hvad er det næste skridt for at deltage?

Eksempel: "Vil du være med? Eller har du spørgsmål til noget? Så send en besked til os på [e-mail/telefonnummer] eller udfyld formularen på [link]. Vi glæder os til at høre fra dig!"

TÆNK OVER:

- ♦ **Tilpas indholdet til målgruppen:** Brug farver, grafik og et sprog, der taler til unge. En visuelt indbydende invitation kan vække nysgerrighed og give lyst til at deltage.
- ♦ **Reklamér og inviter ad flere omgange:** Nogle unge har svært ved at tage stilling til en aktivitet, der foregår to måneder ude i fremtiden. Send gerne invitationer ud tidligt og igen tættere på aktiviteten.
- ♦ **Vær synlig der, hvor unge er:** Del opslag på sociale medier og på platforme, som unge kan tilgå fra en smartphone. Hæng plakater op relevante steder.

HVAD KAN FÅ UNGE TIL AT SIGE JA TIL AT DELTAGE?

Mange, der arbejder med ungeinddragelse, oplever, at det er svært at rekruttere unge til deres indsatser. Ofte har de gode intentioner og store ambitioner, men bliver mødt af tomme stole, når det hele skal rulles ud. Når man skal rekruttere unge deltagere til et projekt eller aktivitet, er det vigtigt at forstå både, hvad der motiverer ens målgruppe, og hvad der kan stå i vejen for deres deltagelse.

MOTIVATIONSFAKTORER

Ifølge DUFs *Demokratianalyse 2024* bliver unge især motiveret til at deltage i politiske aktiviteter af følelsen af samfundsansvar, muligheden for at få indflydelse på beslutninger og ønsket om at gøre en reel forskel.

Derudover spiller personlige og sociale udbytter også en vigtig rolle, såsom at aktiviteterne føles værdifulde, at det er sjovt at være med, og at man får nye kompetencer og værktøjer med sig.

Kommunikér derfor klart til potentielle deltagere, hvad der gør jeres projekt spændende og værd at deltage i:

- ◆ Hvad får man mulighed for at påvirke?
- ◆ Hvordan gør det en forskel?
- ◆ Hvilke udbytter er der – f.eks. læringsmuligheder, dokumentation for deltagelse, relationer, sjove øjeblikke eller følelsen af at være med i noget, der giver mening sammen med andre?

BARRIERER FOR DELTAGELSE

Unge kan møde forskellige barrierer, der begrænser deres lyst og mulighed for at engagere sig. Ifølge DUFs *demokratianalyse 2024* er de største barrierer for, at 16-25-årige involverer sig i politik og samfundsforhold:

- ◆ Mangel på tid eller overskud (39 %)
- ◆ Usikkerhed om, hvorvidt man ved nok til at deltage (32 %)
- ◆ Tvivl om, hvorvidt ens engagement vil gøre en reel forskel (23 %)
- ◆ Uvished om egne holdninger (19 %)
- ◆ Manglende netværk af engagerede i ens omgangskreds (19 %)
- ◆ Følelsen af ikke at blive hørt (16 %)

HVORDAN KAN I MINDSKE BARRIERERNE?

Gør omfanget tydeligt: For at gøre det lettere for unge at vurdere, om de kan deltage, er det vigtigt at kommunikere tydeligt, hvor meget tid og forberedelse engagementet kræver. Overvej at tilbyde afgrænsede muligheder for at være med, så det ikke føles som en for stor tidsmæssig forpligtelse.

Vis, at det nytter: Gør det tydeligt, hvad deltagerne får indflydelse på. Del gerne eksempler på, hvordan andre tidligere er lykkedes med at få ting igennem eller skabe forandring ved at deltage i lignende tiltag.

Det skal føles relevant: Nogle unge vil være mere tilbøjelige til at engagere sig, hvis de kan se en direkte forbindelse mellem deres egen hverdag og det, der er på spil. Spørg jer selv: Hvordan påvirker det her unges skolegang, fritid, sociale liv eller fremtidsmuligheder?

Skab tryghed om kompetencer: Nogle unge siger nej, fordi de er usikre på, om de er gode nok eller ved nok til at deltage. Gør det klart, om der kræves forhåndsviden, eller om alle kan være med. Hvis man ikke behøver at være ekspert på noget, så sig det. Dette er særligt vigtigt for unge med lav demokratisk selvtillid, som f.eks. er overrepræsenteret på erhvervsuddannelser.

FJERN DE PRAKTISKE BENS PÆND FOR AT DELTAGE

- ◆ **Lokation og transport:** Afhold aktiviteter steder, hvor de inviterede unge bruger tid i forvejen, og som er lettilgængeligt med f.eks. offentlig transport. Tilbyd transportrefusion.
- ◆ **Tidspunkt:** Tilpas tidspunktet til unges hverdag, så det f.eks. ikke falder oveni skole eller arbejde. Undgå eksamensperioder.
- ◆ **Forplejning:** Server mad eller snacks for at give energi, hvis unge skal deltage efter en lang skole- eller arbejdsdag.
- ◆ **Digital eller fysisk aktivitet?** Digitale formater kan nogle gange tiltrække unge, der har en travl hverdag eller bor langt væk, men fysisk fremmøde giver ofte bedre relationer, et stærkere fællesskab og et bedre rum for dialog og uenighed.

Jeg ved ikke, hvor mange gange jeg har set ungeinddragelsesmøder lagt klokken 10 om formiddagen, når unge skal i skole eller på uni. Så der ligger også noget i, hvordan man designer inddragelsen helt lavpraktisk, så det giver mening for unge at møde op.

(Mand, 28 år, aktiv i en kulturel organisation)

GØR DET NEMMERE AT SIGE JA TIL AT DELTAGE I LÆNGERE FORLØB

Der er mange fordele ved at forpligte sig til noget over lang tid. Det muliggør, at man kan opbygge relationer, få et godt kendskab til det, man er sammen om, og følge resultaterne af ens indsats. Det er derfor et godt udgangspunkt at invitere unge med i hele processer og længerevarende initiativer. For nogle unge vil det netop være dét, der motiverer.

Men for andre kan en lang tidshorisont være en barriere. Ungdommen er en omskiftelig periode, hvor et halvt eller helt år kan virke langt ude i fremtiden. Måske skal man flytte, begynde på en ny uddannelse eller oplever andre store ændringer i livet, som gør det svært at binde sig. Det kan være en udfordring, når man som ansvarlig gerne vil involvere unge over længere tid, f.eks. i bestyrelsesarbejde eller flerårige projekter.

NOGLE MÅDER AT GRIBE DET AN PÅ:

Start småt og lad engagementet vokse naturligt.

Inviter f.eks. først til en enkelt aktivitet og spørg bagefter, om deltagerne har lyst til at være med igen. Det gør det muligt at snuse til et emne eller initiativ, opleve, at det er spændende, og opdage, at ens stemme betyder noget. Præsenter et længere forløb i bidder i stedet for at lægge det hele frem på én gang, og del det op i kortere intervaller eller prøveperioder, hvor man kan teste noget af, før man siger ja til mere.

Tilføj fleksibilitet i deltagelsen. Hvis man ikke ved, hvad man laver om seks måneder, er det for nogle unge lettere at sige nej fra start end at skulle droppe ud undervejs. Hvis det er muligt, så sig eksplicit, at det er okay at deltage i en periode og stoppe igen, hvis man finder ud af, at det ikke er noget for én, eller at man ikke har tiden til det. Det er ikke sikkert, det bliver aktuelt at stoppe, men det kan være rart at vide, at muligheden er der - just in case.

Giv medindflydelse på, hvordan deltagelsen skal foregå, så det kan tilpasses unges tid og ressourcer. Er det muligt at være med over skærmen? Eller kun være med til en del af noget?

OPSAMLING PÅ TEMA 3

Når I inviterer unge til at deltage, er det vigtigt at huske, at unge ikke er en homogen gruppe. Det betyder noget, hvordan deltagerne sammensættes: At der er forskellige perspektiver og synspunkter repræsenteret - og om deltagerne repræsenterer andre unge. Overvej, hvem der er relevante for jeres initiativ, og hvordan I bedst når dem.

VIGTIGE POINTER AT TAGE MED VIDERE:

- ♦ **Invitér flere unge.** Sørg for, at der ikke kun sidder én ung i rummet. Inviter gerne flere unge, der afspejler mangfoldigheden i jeres målgruppe, så I får et mere nuanceret billede af unges perspektiver. Det skaber en bedre samtale og letter også presset på den enkelte unge.
- ♦ **Find vej til unge gennem organiserede ungefællesskaber.** Organisationer og fællesskaber kan hjælpe med at nå ud til flere unge og sikre, at dem, der deltager, har relevante erfaringer og interesse i de emner, der diskuteres.
- ♦ **Ræk ud og vær tålmodig.** Mange unge vil gerne deltage, men har travlt, og det kræver en indsats at engagere dem. Afsæt god tid til at invitere unge og send en venlig reminder, hvis du ikke får svar i første omgang.
- ♦ **Skab rammer, der passer til unge.** Tilpas aktiviteter i forhold til tidspunkt, sted og omfang, og sørg for, at de er tilgængelige for deltagerne.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL: NÅR I SKAL INVITERE UNGE MED

Hvem giver det mening at invitere?

- ♦ Hvilke unge har den viden, erfaring eller de perspektiver, der passer til formålet med inddragelsen?
- ♦ Skal deltagerne repræsentere sig selv eller en bestemt gruppe?
- ♦ Leder I efter unge, der allerede er engagerede i emnet, eller vil I høre fra nogen med helt nye perspektiver?

Hvordan tager I den første kontakt?

- ♦ Hvilke kanaler skal I bruge for at nå ud til unge - f.eks. sociale medier eller ungdomsorganisationer?
- ♦ Hvordan kan I gøre den første kontakt engagerende og relevant for målgruppen?
- ♦ Hvem kan hjælpe med at skabe den første kontakt og engagere unge?

Hvad vil motivere unge til at deltage - eller afholde dem fra det?

- ♦ Hvilken forskel kan deltagerne gøre, og hvad kan de få ud af at deltage - f.eks. socialt eller fagligt?
- ♦ Hvilke barrierer kan der være for at deltage - f.eks. mødetidspunkter og transportomkostninger? Hvordan kan I imødegå dem?

Hvordan sikrer I mangfoldighed?

- ♦ Er deltagerne forskellige nok til at bringe flere synspunkter ind i processen?
- ♦ Hvordan kan I eventuelt inkludere unge, der normalt ikke bliver hørt?

TEMA 4 FORVENTNINGS- AFSTEMNING

- HVORDAN SKABER MAN KLARE RAMMER?

Når I inviterer unge ind, er det vigtigt, at alle forstår, hvad der skal ske, hvilken indflydelse man får som deltager, og hvad der er muligt at påvirke. Det er med til at skabe en gennemsigtig og fair proces. Derfor er forventningsafstemning helt essentiel for god ungeinddragelse.

I dette tema kan du blive klogere på, hvordan I skaber tydelige rammer og forventninger i forhold til formål, roller, indflydelsesrum og andre vigtige elementer. Temaet er især relevant, når I inviterer nogen ind i et nyt samarbejde eller en ny rolle, uanset formen.

HVAD VIL DET SIGE AT FORVENTNINGS-AFSTEMME?

Forventningsafstemning er en åben dialog, hvor både I og deltagerne sætter ord på jeres forventninger til processen eller aktiviteten og til hinanden. Det handler om at skabe en fælles forståelse for, hvordan deltagelsen kan fungere bedst muligt, og at blive enige om, hvad der kan og ikke kan lade sig gøre.

Det er altid relevant at forventningsafstemme i et eller andet omfang, men jo større unges rolle eller aktie er i det, I laver, jo vigtigere er det for at sikre et godt samarbejde.

HVORNÅR?

Jo tidligere, jo bedre - især hvis deltagelsen kræver tid og engagement. Start allerede med at afklare forventningerne i den første kontakt med deltagerne. Hvis deltagerne skal være med over længere tid, så følg løbende op.

HVORDAN?

Individuelt: Hvis I inviterer unge individuelt, kan en personlig samtale være en god start. Alternativt kan I starte med at sende en mail eller en infopakke, der lægger op til senere dialog og spørgsmål.

Spørg åbent ind til deltagernes tanker og ønsker: Hvad forventer de, og hvad vil og kan de bidrage med? Giver

det, I har tænkt, mening for deltagerne? Er der noget, der bekymrer dem? Hvis deltagerne har særlige behov eller forslag, så vær åben for at justere rammerne, hvis muligt.

Nogle unge kan opleve et forventnings- og præstationspres, så brug tid på at afvæbne dette, hvis det fylder. Hjælp deltagerne til at se, at deres perspektiver i sig selv er værdifulde, og der ikke er et fast facit for, hvad deres bidrag skal være eller blive til.

I en gruppe: Forventningsafstemning kan også gøres fælles i starten af en aktivitet, hvor I sætter rammerne og sammen afklarer gruppens forventninger til det, der skal ske. Hvis gruppen skal mødes over flere gange, kan det give mening at tale om, hvordan I bedst samarbejder: Hvordan håndterer I f.eks. uenigheder eller hvis nogen ikke kan deltage? Eller fordeler ansvar?

Det handler ikke kun om, at vi skal vide, hvad vi skal bidrage med. Det handler også om, at man ved, hvad man kan få indflydelse på. Og at projektet har en ramme, hvor man ved, hvad man kan forvente af hinanden.

(Kvinde, 17 år, tidligere aktiv i en elevorganisation)

FEM TRIN TIL EN GOD FORVENTNINGSADFØLGENDE

K

KOMMUNIKÉR RAMMERNE

Start med at forklare klart og tydeligt, hvad rammerne og forventningerne til deltagerne er. Fortæl, hvorfor deres bidrag er vigtigt, og hvordan det kan gøre en forskel i processen.

L

LYT OG UNDERSØG

Stil åbne spørgsmål og lyt til deltagernes forventninger, ønsker og bekymringer. Spørg ind til, hvad der er vigtigt for dem, når de deltager.

A

AFSTEM OG JUSTÉR SAMMEN

Skab enighed om forventningerne, og forsøg at gå i møde, hvis deltagerne har særlige behov eller ønsker til ændringer. Hvis der er noget, du ikke kan imødekomme, så forklar hvorfor.

R

REALISÉR

Når forventningerne er afstemt, så opsummer gerne, hvad I har aftalt. Næste skridt er at handle på det.

T

TILPAS LØBENDE

Evaluér løbende, hvordan det går med forventningerne, og juster rammerne efter behov.

Forslag til spørgsmål:

- ◆ Hvad håber du/I at få ud af at være med?
- ◆ Hvad tænker du/I om jeres rolle i projektet? Kan du/I se dig/jer selv i den rolle – eller er der noget, vi kan gøre anderledes?
- ◆ Passer den tid, vi forventer, at du/I bruger, med dine/jeres andre forpligtelser – f.eks. skole, arbejde eller fritidsaktiviteter?
- ◆ Er der noget, der kan gøre det nemmere for dig/jer at deltage?
- ◆ Hvad håber du/I at få indflydelse på?
- ◆ Er du/I okay med de rammer, vi har sat for processen?

Eksempel: Hvis en deltager udtrykker bekymring for, om de har tid nok til at deltage i alle møder, så se, om I kan finde en løsning. Kan I aftale, hvilke møder de kan vælge at prioritere? Er der mulighed for at bidrage på andre måder – f.eks. på skrift? Det er dog samtidig ok at stille krav, f.eks. at der er nogle møder, man skal kunne deltage i.

GIV KLAR BESKED OM, HVAD I INVITERER UNGE IND I

Det er vigtigt, at deltagerne forstår præcis, hvad de bliver inviteret til – uanset om det er en paneldebat, en brainstorm-session eller et længere samarbejde. Klare rammer gør det nemmere at beslutte sig for, om man vil deltage, og det sikrer, at man kan forberede sig ordentligt.

Hvis ikke alt er på plads fra starten, så del jeres tanker og foreløbige planer, og vær ærlige om, hvilke elementer der stadig er under udvikling.

Forklar konteksten og introducér alle til de vigtigste ting, man skal vide som deltager

Del f.eks. baggrunden for inddragelsen, formålet med processen eller aktiviteten, og ikke mindst, hvad deltagerne forventes at bidrage med. Når I er tydelige om, hvad I har brug for, er det som deltager lettere at forstå ens rolle og bidrage med noget, der faktisk gør en forskel. Forklar også, hvem deltagerne skal samarbejde med, og hvad de andres roller og ansvar er.

Er det et længere projekt? Så giv en klar tidsplan med vigtige datoer og deadlines. Det gør det lettere at følge processen - også de dele, som unge ikke er direkte involveret i.

Skal unge bidrage med idéer, forslag eller anbefalinger i en udviklingsproces? Så fortæl, hvad der sker med deres input bagefter, og hvordan I har tænkt jer at bruge deres bidrag i det videre arbejde.

Skal unge være en del af et beslutsrum? Så forklar, hvordan beslutninger træffes. Og hvis unge blot er én blandt flere aktører, der skal høres, så gør det klart.

Skab plads til opklarende spørgsmål

Vær opmærksom på, at unge deltagere kan stille uventede spørgsmål til rammer og andre elementer, som er selvfølgeligheder for andre, fordi unge kan komme med andre perspektiver og normer. Sørg for, at der er plads til det.

”

Hele det her med at få skabt gennemsigtighed er så vigtigt: Hvad er det for en proces I har haft forud for den her unge-inddragelse, I nu laver? Hvem kommer jeg til at sidde ved bordet med? Hvad er dagsordenen? Og hvad forventer I af mig?

(Kvinde, 28 år, tidligere aktiv i en frivillig social organisation)

”

Hvad er forventningerne til mig? Hvornår kan jeg komme på banen? Og hvad er formålet med at inddrage netop mig i dette projekt? Brug tid på at forklare projektet grundigt og fra bunden af.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

SNAK OM ROLLEN – SKAL UNGE VÆRE MED TIL AT:

- ◆ **Pege på problemer og behov** – hvad er vigtigt at tage fat på?
- ◆ **Komme med idéer og løsninger** – hvordan kan ting gøres på andre måder?
- ◆ **Give input og feedback** – hvad fungerer, og hvad gør ikke?
- ◆ **Skabe indsigt** – hvad skal andre forstå om et givent emne?
- ◆ **Træffe beslutninger** – hvordan skal vi prioritere?
- ◆ **Være medudviklere** – hvordan kan vi forme noget sammen?
- ◆ **Planlægge og afvikle** – hvordan gør vi en aktivitet levende og relevant?
- ◆ **Evaluere og forbedre** – hvordan bliver det bedre næste gang?

VÆR ÆRLIG OM, HVAD DELTAGERNE KAN PÅVIRKE

Ved opstarten af en proces eller aktivitet er alle muligheder sjældent åbne. Ofte er nogle rammer – såsom økonomi – allerede sat.

Det er vigtigt, at deltagerne fra start er klar over, hvad der ligger fast, og hvilke rammer I arbejder inden for. Det gælder især, når unge er med for at udvikle og forandre noget. På den måde undgår deltagerne at bruge energi på ting, der ligger uden for skiven eller ikke kan ændres. Det hjælper alle til at kunne bidrage kvalificeret og styrker kvaliteten af samarbejdet.

I dialogen med deltagerne kan I tage afsæt i indflydelsescirklen for i fællesskab at få et overblik over rammer og indflydelsesrum.

♦ Rammerne - hvad er fastlagt på forhånd?

Fortæl om de vilkår og betingelser, der sætter en grænse for, hvad der kan lade sig gøre. Det kan være budgetter, deadlines, lovgivning, politiske prioriteringer og andet, der er mere eller mindre fastlagt på forhånd. Forklar, hvad der allerede er besluttet, og hvilke begrænsninger der er.

♦ Indflydelsesrummet - hvor kan unge påvirke noget?

Vær tydelig om, hvad der rent faktisk er til diskussion, og hvor deltagerne kan få indflydelse. Hvis det kun er muligt at flytte på et komma, skal man ikke udlægge det som, at man kan være med til at skrive hele bogen.

Jeg skal kende rammerne for inddragelsen og formålet, så jeg ikke fokuserer på noget, som de andre ikke ser som relevant.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

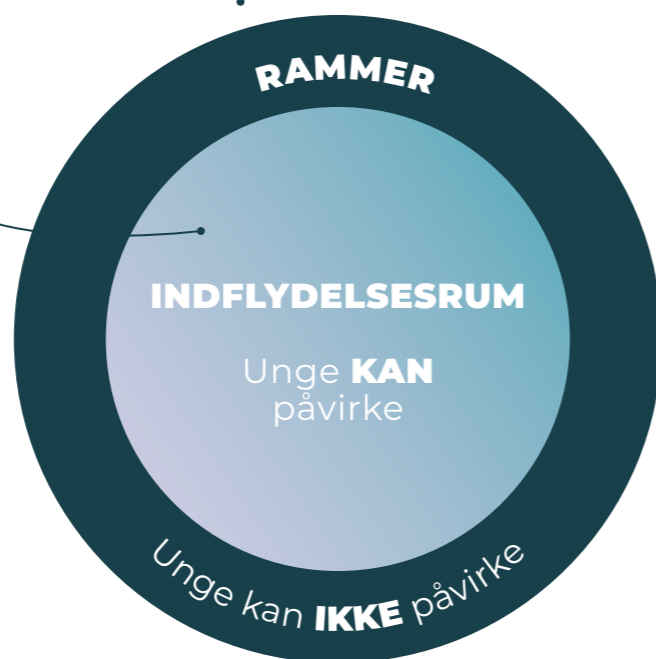
Er der allerede en præference i spil?

Hvis der skal træffes beslutninger, og I selv hælder mod en bestemt løsning, så overvej at dele det åbent: "Hvis det var op til os, ville vi nok vælge løsning A, men vi vil gerne høre jeres input, før vi træffer en beslutning". Det er bedre at være ærlig end at lade som om, at man er neutral. Vær dog opmærksom på, at der er en risiko for at påvirke deltagerne til at tænke på en bestemt måde.

VÆR ÅBEN FOR JUSTERINGER

Udforsk sammen, hvad der kan lade sig gøre inden for de rammer, der er sat. Vær forberedt på, at unge muligvis udfordrer noget. Måske ønsker deltagerne at få indflydelse på noget, I ikke selv har tænkt var vigtigt. Eller måske vil de gerne være med til mere – eller mindre – end det, I har lagt op til. Hvis det er muligt, så vær åben for at justere på disse dele eller i det mindste undersøge, om det kan lade sig gøre.

Det kan ske, at deltagerne forsøger at rykke ved noget, der allerede ligger helt fast. Sker det, så forklar igen, hvilke rammer der er, og årsagerne til, at de er sådan. Sørg for, at deltagerne forstår begrænsningerne.

HVORDAN SKABER MAN KLARE RAMMER OG FORVENTNINGER?

- DYK NED I EKSEMPLER FRA UNGE FRA DUF'S MEDLEMSORGANISATIONER

TYDELIGT BUDGET, TIDSPLAN OG FORVENTNINGSAFSTEMNING UNDERVEJS

Jeg var en del af et ungepanel, hvor arrangørerne startede med at sige: 'Det er så mange penge, som byrådspolitikerne har snakket om, de godt vil bruge. Det er cirka de her områder, som vi gerne vil have input på. Og I er alle sammen udvalgt på baggrund af det her'. Og så havde de lagt arbejdet lige op til budgetforhandlingerne, så man var sikker på, at når de fik input, så skulle der ikke gå et halvt år, før de kom i spil. Da de havde forhandlet budgettet på plads, samt hvad der kom med af de anbefalinger, som os unge havde lavet, så blev det formidlet ud til os. Og der blev også undervejs i processen sagt: 'Det er en rigtig god anbefaling det der – lad os tage den med' eller 'I skal nok ikke regne med, at det er dét her, der kommer igennem'. Sådan så der hele tiden var et klart billede af, hvad man lavede. Jeg gik virkelig derfra og havde en oplevelse af at have rykket noget.

(Kvinde, 17 år, tidligere aktiv i en elevorganisation)

LØBENDE STATUSMØDER GIVER FORSTÅELSE

For os har det fungeret godt at have løbende statusmøder med dem, der faciliterede processen. Ikke nødvendigvis fordi vi skulle ændre processen, men sådan så vi kunne forstå processen [...]. Der var nogle gange, hvor de sagde: 'Den her del af processen kan vi ikke rykke ved'. Og det kan der sagtens være, men det er jo så en del af forventningsafstemningen. Det betyder jo, at når vi sidder i de rum, hvor beslutningerne skal tages og inddragelsen skal ske, så har vi på forhånd en forståelse for, hvad de faste rammer er. Og kan i virkeligheden sige: 'Nu ved jeg godt, at den her del af processen er fastlåst...'. Fordi så får man også selv noget credibility ved, at man forstår sig på processen.

(Mand, 19 år, aktiv i en elevorganisation)

FORMØDE MED NYE

Jeg har oplevet at skulle deltage i en sammenhæng, hvor der var mange gengangere, der havde prøvet det før. Og hvor man forud for de rigtige møder satte et Teams-møde op med os enkeltvis, så vi kunne spørge ind til, hvordan tingene fungerer. Det tror jeg var med til at gøre det tryggere. Og gøre det nemmere også at søge indflydelse, når man så endelig var der.

(Mand, 21 år, aktiv i en elevorganisation)

TJEKLISTE:

HVAD SKAL DELTAGERNE VIDE?

Her er nogle bud på vigtig information. Det varierer selvfølgelig alt efter konteksten, så vurder, hvad der giver mening at informere om i netop jeres situation.

■ INVITATION – HVORFOR NETOP DIG/DIN ORGANISATION?

Vi har inviteret dig, fordi... [f.eks. på baggrund af dine erfaringer, din viden, hvem du repræsenterer eller fordi din stemme er vigtig i vores arbejde].

✓ FORMÅL – HVORFOR INDDRAGER VI UNGE?

Vi arbejder sammen med unge for at... [f.eks. skabe bedre løsninger, få nye perspektiver, sikre at det vi gør, er relevant for unge].

■ KORT OM AKTIVITETEN

Tanken er, at du er med til... [f.eks. en række møder, workshops eller andet]. Baggrunden er... [f.eks. en politisk beslutning eller tidligere processer]. Formålet er at nå frem til... [f.eks. et produkt, konkrete anbefalinger eller at skabe ny viden].

■ DIN ROLLE OG ANSVAR

Du deltager som... [f.eks. rådgiver, idéudvikler, medskaber, erfaringsekspert]. Det betyder, at du vil... [f.eks. bidrage med input, træffe beslutninger eller dele perspektiver].

■ DIT INDFLYDELSERUM

Du kan være med til at påvirke... [f.eks. temaerne, resultatet, eller processen]. Rammerne er... [f.eks. hvad der kan lade sig gøre inden for budgettet, de prioriteringer der er sat eller andre vilkår].

✓ HVEM ER ELLERS MED?

Ud over dig deltager også... [f.eks. andre unge, facilitatorer, beslutningstagere, publikum].

■ PROCES OG TIDSPLAN

Det hele starter [startdato] og slutter cirka [slutdato]. Vi mødes [f.eks. to gange om måneden], og her er nogle vigtige datoer for dig: [vigtige mødedatoer og deadlines].

■ PRAKTISKE TING

Vi mødes på... [sted og tid]. Vi sørger for... [f.eks. transportrefusion, snacks, eller andet]. Har du særlige behov? Så giv os besked, så vi kan hjælpe dig med at være godt med. Her er kontaktoplysninger til den, du kan spørge om alt muligt: [navn, telefon, mail].

■ HVAD KRÆVER DET?

Vi regner med at det tager... [tidsforbrug]. Du må på forhånd gerne... [tænke over noget, læse noget, eller andet forberedelse]. Hvis du har brug for hjælp til forberedelsen, så hjælper vi dig gerne.

■ HVIS UNGE GIVER INPUT, HVORDAN BLIVER DET SÅ ANVENDT?

Dit input bliver brugt til at... [f.eks. give inspiration, skabe idéer, sikre ungeperspektivet]. Vi samler det hele og... [præsenterer det for beslutningstagere, bruger det i en rapport eller videre arbejde]. Vi gør, hvad vi kan for at sikre, at dine perspektiver bliver hørt ved at... [f.eks. du/I har et direkte talerør til beslutningstagerne].

DILEMMA:

HVOR MEGET INFORMATION SKAL MAN GIVE?

Det er ikke altid nødvendigt at kende hele baggrunden for et projekt eller en sag for at kunne være med. Nogle gange er det rigeligt, at unge deltager ud fra egne erfaringer uden at kende til alle processer eller faglige vinkler. Andre gange er det afgørende, at man forstår komplekst baggrundsmateriale, politiske dagsordener eller bestemte arbejdsgange, f.eks. hvis unge skal kunne deltage på lige fod med fagpersoner eller beslutningstagere, der allerede har en stor forhåndsviden.

Samtidig er unge forskellige: Nogle vil gerne have det fulde overblik fra start, så de kan forberede sig grundigt og forstå alle detaljer. Andre kan blive overvældede af for meget information.

Så hvordan finder man balancen mellem at informere for lidt og for meget – og hvordan gør man informationen tilgængelig?

Vurder, hvad der er need-to-know og nice-to-know

Hvad skal unge vide for at kunne byde ind i den konkrete situation? Hvad er rart at vide – og hvad er faktisk nødvendigt? Bliver det et bedre møde, hvis alle har gennemgået projektbeskrivelsen og tidsplanen? Eller er det en anden type forberedelse, der er brug for? Start med det vigtigste, og tilbyd mere detaljeret materiale til dem, der ønsker det.

Gør det lettere at gå til

Behøver alle at læse et langt baggrundsmateriale, eller kan det vigtigste opsummeres på én side? Kan I markere det, der er mest centralt at orientere sig i? Hjælp alle med at forstå og navigere i det, der er vigtigt.

Afstem med deltagerne

Spørg, hvor meget information deltagerne har brug for, og hvordan de foretrækker at forberede sig. Nogle vil gerne læse sig ind i forberedelsesmateriale i eget tempo. Andre forstår bedst, når de får lov at tale sig ind i stoffet i en uformel samtale. Vurder sammen, hvad der er relevant. Hvis der er et omfattende forberedelsesmateriale, så undersøg, om deltagerne kan nøjes med at gennemgå det, der særligt optager dem.

Tilbyd en fast kontaktperson

En kontaktperson, som deltagerne kan gå til med spørgsmål og usikkerheder, kan hjælpe med at skabe overblik og forståelse.

Jeg vil gerne have baggrundsinfo, men det skal være konkret, praktisk og formuleret til min målgruppe.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

Jeg vil gerne have en telefonopringning omkring emnet inden, så jeg har mulighed for at sætte mig ind i emnet og skabe en god og solid holdning. For ellers føler jeg mig ikke sikker.

(Foreningsaktiv ung fra spørgeskema)

TJEK LØBENDE IND, NÅR UNGE ER MED I LÆNGERE FORLØB

Processer forandrer sig, og unges behov kan ændre sig. Gør det derfor til en fast del af processen at spørge deltagerne, hvordan det går, og om noget bør justeres. Måske har de forslag til at ændre formatet, tilføje noget nyt eller gøre indholdet mere relevant. Det kræver selvfølgelig, at man som arrangør er villig til at justere retningen undervejs.

Når I tjekker ind, kan I spørge:

- ◆ Hvad fungerer godt, som vi skal gøre mere af?
- ◆ Er der noget, der har gjort særligt indtryk på jer?
- ◆ Hvad motiverer jer? Hvor får I energi?
- ◆ Er der noget, vi skal skrue ned for eller gøre anderledes?

Vær nysgerrig, hvis engagementet daler. Hvis du mærker, at en deltager begynder at trække sig eller miste interessen, så tag det op. Det kan være, de føler, at de ikke bliver hørt, ikke forstår deres rolle, eller ikke har fået nok information om, hvad der foregår. Ofte opdager man først udfordringen, når man spørger ind.

DILEMMA:

HVORDAN HÅNDTERER I UNGES ØNSKER TIL RAMMERNE, NÅR ÆNDRINGER IKKE ER MULIGE?

Deltagerne kan have helt konkrete ønsker til, hvordan de bedst kan deltage. Det kan handle om tidspunktet for møder, længden af aktiviteterne eller måden, de bliver faciliteret på. Når nogen giver udtryk for behov og ønsker, er det vigtigt at lytte og forsøge at imødekomme dem, hvor det er muligt – også selvom det udfordrer ens egne planer. Men nogle gange møder ønskerne praktiske begrænsninger. Det kan være, at budgettet er fastlagt, at lokationen ikke kan ændres, eller at deadlines ikke kan rykkes.

Så hvordan balancerer man ønsket om at være lydhør og imødekommende med de vilkår, man arbejder inden for?

- ◆ **Skab en åben dialog og transparens:** Vær fra start ærlig om, hvad der er fastlåst, og hvor der er plads til justeringer. Forklar begrundelserne for de beslutninger, der allerede er taget – f.eks. økonomi, samarbejdsaftaler eller tidsplaner. Det gør det lettere at forstå og acceptere, hvorfor det ikke er muligt at imødekomme alle ønsker.
- ◆ **Priorité det, der kan justeres:** Overvej, om der er mindre områder, hvor I kan være fleksible. Selv små ændringer kan gøre en stor forskel for oplevelsen af at være blevet hørt og imødekommet. Måske kan I ændre rækkefølgen i programmet, tilpasse mødeformen eller tilbyde mere fleksible måder at deltage på. Prioriter de justeringer, der betyder mest for deltagerne.
- ◆ **Involvér unge i at finde løsninger:** Lad deltagerne selv være med til at forme, hvordan deres input omsættes i praksis. Hvis noget ikke kan ændres, så inddrag dem i at finde mulige alternativer, som kan fungere inden for de eksisterende rammer.
- ◆ **Anerkend input, også når I ikke kan gøre noget:** Nogle gange kan ønsker ikke opfyldes, uanset hvad man gør, og det er okay. Men vis, at deltagerne er blevet hørt og taget seriøst. Forklar, hvorfor en ændring ikke er mulig, og sig tak for inputtet. Det er ikke altid afgørende, at det fører til konkrete handlinger, men det betyder meget, at nogen lytter og svarer ærligt.

OPSAMLING PÅ TEMA 4

En god forventningsafstemning er med til at sikre de bedste rammer for alles deltagelse. Det handler om at være tydelig om, hvad alle siger ja til og kan forvente af det, de skal indgå i, samtidig med at jeres planer forbliver åbne for justeringer i dialog med deltagerne, hvor det giver mening.

Man skal også turde være ærlig om, hvilke dele der ligger fast, og hvilke der kan formes i fællesskab. Det skaber tillid og giver deltagerne en reel mulighed for at tage medejerskab uden at skulle gætte sig frem til, hvor de kan få indflydelse..

VIGTIGE POINTER AT TAGE MED VIDERE:

- ◆ **Giv unge den viden, der er nødvendig for at kunne deltage meningsfuldt.** Sørg for, at alle har en fælles forståelse af formål, kontekst og centrale begreber. Brug gerne tid på at forklare, hvad I skal arbejde sammen om, hvorfor det er vigtigt, og hvordan unges input kan gøre en forskel.
- ◆ **Vær tydelig og ærlig om rammerne.** Fortæl fra start, hvilke vilkår I arbejder inden for. Det er afgørende at være klar og konkret om, hvor og hvordan deltagerne kan påvirke noget inden for de rammer, der er sat. Hvad er til forhandling, og hvad er ikke? Det gør det nemmere for deltagerne at fokusere på dét, der er relevant.
- ◆ **Afstem forventninger tidligt og løbende.** Gå i dialog om roller, ansvar og graden af indflydelse. Som ansvarlig er det vigtigt både at sætte en retning, og samtidig lytte og være åben over for unges ønsker og behov til rammerne og deres egen deltagelse.
- ◆ **Lyt og vær åben for justeringer.** Hvis unge udfordrer rammerne eller kommer med idéer til at gøre noget anderledes, så mød det med nysgerrighed. Måske ser de noget, I ikke selv har tænkt over. Det betyder ikke, at alt skal ændres, men tag feedbacken alvorligt og juster der, hvor det giver mening.

TEMA 5

STØTTE TIL NYE OG UERFARNE DELTAGERE

- HVORDAN GØR MAN DET NEMT OG TRYGT AT DELTAGE?

Det kan være nervepirrende at træde ind i en ny sammenhæng, tale foran andre eller deltage i et formelt møde – især hvis man ikke er vant til det. For at alle kan bidrage, er det afgørende at skabe et trygt og støttende miljø, hvor det er muligt at være med uden at vide alt på forhånd.

I dette tema får du konkrete råd til, hvordan du kan støtte deltagere, der er nye, nervøse eller tilbageholdende, så alle har mod på at engagere sig, uanset erfaring.

TAG GODT IMOD NYE

Uskrevne regler og normer kan gøre det svært at finde sin plads. For at man som ny kan føle sig tryk ved at deltage aktivt, er det derfor afgørende, at man føler sig velkommen og værdsat fra start. Alle i rummet spiller en rolle i at skabe et inkluderende miljø, men det er især facilitatorer og mere rutinerede deltagere, der sætter tonen for, hvad der er "normalt" i rummet, og hvordan man opfører sig.

Her er nogle forslag til, hvordan I sikrer en god start for alle. Der er forskel på, hvad der er vigtigt for at skabe et trygt rum afhængigt af deltagernes alder, erfaring, personlighed med videre, så husk at tilpasse rådene.

Hils på alle og start uformelt

Sørg for at sige ordentligt hej, når nye ankommer, og vis, at I er glade for, at de er der. Som ansvarlige kan I gøre en stor forskel bare ved at møde nye i døren, hilse på dem og måske tage en kort, uformel snak, før tingene går i gang. Forklar kort, hvad der skal ske, og hvis nogen virker lidt nervøse, kan I også følges med dem ind i rummet. Lav gerne en præsentationsrunde, når der er nye deltagere. Husk desuden navneskilte – så bliver det lettere for alle at henvende sig direkte til hinanden.

Sørg for relationsopbygning på tværs

Når man træder ind i et nyt rum, kan man hurtigt føle sig lidt malplaceret, især hvis man ikke kender nogen på forhånd. Hvis I spotter nogen, der virker generte eller står lidt alene, så tag initiativ til at introducere dem til de andre deltagere.

Det kan betyde meget som deltager at møde folk, der har positioner, hvor de rent faktisk kan ændre noget i forhold til det emne, man er kommet for at tale om. Men det kan være svært selv at gå uopfordret hen til en politiker eller direktør. Derfor har I som facilitatorer en rolle i at bygge bro mellem nye og dem med mere erfaring eller magt i rummet.

Det med at komme og hilse på én er vigtigt. Det er tit, at man træder ind i et rum, og man ikke rigtig ved, hvad man skal gøre af sig selv, eller hvor man skal sætte sig.

(Kvinde, 19 år, aktiv i et ungeråd)

Det er svært, hvis du kommer ind udefra og ikke kender andre, men en stor del af rummet kender hinanden, fordi de har arbejdet sammen før. Og så sidder man dér og føler sig lidt sat af, mens de bare kører derudad. I stedet kunne man have lidt tid inden et fysisk møde, hvor man får lov at sige hej til folk i døren, lige give hånd og sige 'hvem er du?'. Bare lige have 10 minutter, hvor du kan småsocialisere inden mødet starter. Og det gælder ikke bare for unge, men for alle.

(Mand, 28 år, aktiv i en kulturel organisation)

Jeg skulle mødes med én med meget autoritet, og jeg var sygt nervøs og tænkte: 'Åh nej, gør jeg det nu godt nok?'. Og han viste sindssygt meget interesse og spurgte ind til, hvad jeg lavede til dagligt og alt muligt andet. Det gjorde, at jeg hvilede mere i det. Så det giver jo noget begge veje: Han fik løsnet op i mig, og derfor har han jo sikkert fået bedre og mere kvalificerede svar - og jeg kunne godt lide ham, og har efterfølgende gidet at deltage i de ting, de tilbyder.

(Mand, 19 år, aktiv i en elevorganisation)

Husk pauserne – og vær tilgængelig i dem

Pauserne giver mulighed for, at deltagerne kan bearbejde det, de har hørt, og genvinde energi til den næste del af sessionen eller mødet. Hvis der er nye deltagere, er det særligt vigtigt, at værten eller facilitatoren er synlig og tilgængelig i pauserne, så deltagerne ved, at der er én, de kan gå til med spørgsmål, eller hvis de ikke ved, hvad de ellers skal give sig til.

Vær nysgerrige – og del lidt af jer selv

Noget af det bedste, I kan gøre for at få andre til at føle sig godt tilpas, er at vise, at I er interesserede i dem som personer. Vær f.eks. nysgerrig på nye deltagere i pauserne eller efter sessionen, og spørg ind til, hvem de er. Det kan være alt fra småsnak om fritidsinteresser til en snak om, hvordan de synes, diskussionen gik. Det er særligt vigtigt for nye deltagere, der stadig er ved at forstå relationerne og normerne i rummet.

Og husk at det går begge veje. Hvis I deler lidt af jer selv, er I med til at sænke paraderne og opbygge relationer, og derved skabe en mere afslappet stemning, hvor andre også føler, at de kan være sig selv.

GIV DE YNGSTE ELLER USIKRE DELTAGERE MULIGHED FOR AT TAGE EN VEN MED

For nogen kan det gøre en kæmpe forskel at kunne tage en ven, en klubpædagog eller en helt tredje person med. Det giver trykghed at have én, man kender godt, ved sin side, når man træder ind i et nyt miljø. Hvis deltagelsen f.eks. koordineres via en ungdomsklub, så sig til pædagogerne, at de er meget velkomne til at deltage i aktiviteten som støtte.

FÅ ALLE MED I SAMTALEN

Alle kommer med forskellige forudsætninger og erfaringer for at deltage. Det er afgørende at skabe et rum, hvor alle – også nye – har mulighed for at følge med i det, der foregår, og bidrage aktivt til diskussioner. Det betyder, at man som ansvarlig skal være opmærksom på sproget og kulturen i rummet.

FORKLAR SPILLEREGLERNE FOR AKTIVITETEN

Tag ikke for givet, at alle ved, hvordan man "plejer" at gøre til et møde, en paneldebat eller i en fokusgruppe. Hvis man ikke kender rammerne for, hvordan man skal bidrage, kan det føles usikkert at deltage. Derfor er det vigtigt at sørge for, at alle ved, hvad der skal ske.

Et godt råd er at udpege en makker i rummet. Det kan f.eks. være en anden deltager med mere erfaring. Rollen kan indebære at hjælpe nye med at navigere i rummet og give støtte undervejs, både hvad angår indhold og selve processen. Husk, at placere dem ved siden af hinanden.

Hvis det er muligt, så start også med at forklare spille-reglerne for aktiviteten. En fælles rammesætning kan indebære at sige noget om:

- ◆ **Rollerne i rummet:** Gør det klart, hvem der styrer slagets gang. Hvis der er en facilitator, så forklar deres rolle, f.eks. tidtagning og ordstyring. Sørg også for, at deltagerne ved, hvad der forventes af dem. Skal de bidrage aktivt, eller er det okay bare at lytte, hvis man føler sig usikker?
- ◆ **Aktivitetens forløb:** Gør det tydeligt, hvad målet med aktiviteten er. Gennemgå kort dagsordenen eller programmet, så alle ved, hvad der skal ske, og hvornår. Det kan også være rart at vide, hvornår der er tid til en pause, f.eks. til at samle tankerne.
- ◆ **Samtalereglerne:** Skal man række hånden op for at sige noget, eller kan man bare tage ordet? Kan man kommentere på andres input undervejs, eller skal man vente, til det bliver ens tur? Forklar gerne, hvordan taletiden bliver fordelt, og hvordan I sammen sikrer den gode samtale. F.eks.: "Hvis der opstår uenigheder, vil vi opfordre til, at man først lytter og derefter forsøger at bygge videre på hinandens input, frem for at afvise det direkte."

TIP: BRUG HÅNDTEGN TIL FORSKELLIGE SPØRGSMÅL

Det kan gøre det mere legitimt at stoppe op undervejs for at få alle med, fordi der er en fælles procedure for, hvordan man beder om en opklaring.

- ◆ En pegefinger i vejret kan være et nyt spørgsmål eller emne.
- ◆ Et håndtegn med tommelfinger og pegefinger, der former et "U", kan betyde opfølgende spørgsmål eller kommentar til det, der lige er blevet sagt. "U"-tegn tages altid først, så ingen bliver afkoblet.

UNDGÅ INDFORSTÅET JARGON OG FORKLAR VIGTIGE BEGREBER

Kender de fleste deltagere hinanden? Så vær opmærksom på, at samtalen hurtigt kan blive indforstået med ord og referencer, som nye deltagere ikke nødvendigvis fanger. Det gør det svært at følge med og endnu sværere at byde ind på en meningsfuld måde.

Fire råd til at få alle med:

- 1 Klæd alle på:** Hvis I skal snakke om noget teknisk kompliceret, så ræk ud på forhånd: "Vi skal snakke om det her og det her. Er det noget, du ved noget om?". Send eventuelt en liste med forklaringer af forkortelser, nøglebegreber eller fagudtryk, der måske vil dukke op undervejs i samtalen. Vurder dog altid, hvem jeres deltagere er, og hvor meget erfaring de har, så ingen føler sig talt ned til.
- 2 Brug et sprog, der er til at forstå:** Drop tekniske termer, forkortelser eller fagsprog, hvis ikke alle er med på jargon.
- 3 Forklar, hvis det er nødvendigt:** Hvis der refereres til interne udtryk, historik, forkortelser, processer og lignende, så stop op og forklar dem. F.eks.: "Når vi siger XYZ, så betyder det...". Opfordr alle til at gøre det samme. Det er vigtigt at gøre det til et fælles ansvar, at alle kan følge med.
- 4 Vær opmærksom på rummet:** Hvis I mærker, at nogen falder fra eller ser forvirrede ud, så gør som ansvarlig en ekstra indsats for at få dem ind i samtalen. Spørg eventuelt undervejs, om indholdet giver mening, eller om noget skal uddybes.

GØR DET TRYGT AT STILLE SPØRGSMÅL

Nogle er okay med at spørge, hvis der er noget, de ikke forstår, mens andre vil holde sig tilbage. Sørg for fra starten at opfordre folk til at sige højt, hvis de er i tvivl om noget eller har brug for en uddybning. Det er vigtigt at mærke, at det er helt i orden at stille spørgsmål – også om ting, der kan virke åbenlyse for andre.

Overvej, hvordan spørgekulturen er hos jer. Bliver der stillet mange spørgsmål? Få spørgsmål? Hvad kan det skyldes? Hvordan reageres der, når nogen stilles spørgsmål?

Som ansvarlige kan I selv gå forrest ved at stille spørgsmål, når noget er uklart. Spørg f.eks. ind til kollegaers eller andre deltageres udsagn for at demonstrere, at det er helt normalt at bede om forklaringer.

Det skaber et ret nice og trygt rum, når der er plads til, at alle kan stille spørgsmål. Og det kan man jo gøre på mange måder. Undgå at sige: 'Nu er du jo ung, og du ved ikke noget som helst, så du må gerne stille spørgsmål'. I stedet kunne man sige: 'Vi er i et rum her, hvor vi har forskellige kompetencer. Og alle er velkomne til at stille spørgsmål'. Der er ret stor sandsynlighed for, at der er nogen af de andre, der sidder i rummet, som også er lidt forvirrede.

(Kvinde, 28 år, tidligere aktiv i en frivillig social organisation)

Tit bliver der talt et meget indforstået sprog. Så bliver der brugt forkortelser og engelske ord, man aldrig har hørt før. Folk glemmer lidt, at der sidder nogen i rummet, der ikke kender dem. Og så tør man måske heller ikke lige række hånden op og sige, at man ikke forstår det – fordi man kan se, at alle de andre ved, hvad der bliver talt om.

(Kvinde, 15 år, aktiv i et ungeråd)

TAG HØJDE FOR DE STILLE OG TILBAGEHOLDENDE

Alle kommer med forskellige forudsætninger, præferencer og selvtillid i forhold til at kaste sig ind i en samtale. En blandet deltagergruppe kræver nogle gange ekstra facilitering for at sikre inklusion af alle – også dem, der ikke råber højest. Her er nogle bud på, hvad man kan gøre for at spille alle gode:

Undersøg, hvordan deltagerne kan lide at blive spurgt: Om man selv kommer på banen eller har brug for at blive spurgt ind, er meget forskelligt. Snak med deltagerne om, hvad de foretrækker, og hjælp dem gerne med at komme på banen.

Jo længere tid der går, før man får sagt noget, jo sværere bliver det at byde ind - og jo mere man får sagt, jo nemmere er det at sige mere.

Giv mulighed for at bidrage på forskellige måder: Sørg for at variere måderne, man kan bidrage på, så det ikke kun er dem, der tør række hånden op, der bliver hørt, f.eks. gennem små gruppediskussioner eller refleksioner med sidemakkeren. I kan også tilbyde, at man kan eftersende sit input skriftligt.

Som mødeleder eller facilitator skal man være opmærksom på, at unge får lige så meget taletid, som de andre har. Jeg har oplevet, at hvis der er en ny til stede, så kan de godt være mere tilbageholdende og ikke få snakket så meget. Det afhænger selvfølgelig af, hvordan man er som person - men jeg tror, det er vigtigt at få spurgt den nye: Hvad mener du?

(Kvinde, 24 år, aktiv i en kulturel organisation)

ANDET INSPIRATION

Har du ansvar for at klæde unge på til at stå stærkt i et inddragelsesrum?

Så find inspiration i guiden [BLIV HØRT](#). Den giver konkrete råd og værktøjer til unge, der inddrages og vil gøre deres stemme gældende, men kan også bruges af dig, der understøtter dem i processen.

Savner du værktøjer til at facilitere møder og skabe gode beslutningsprocesser?

Så læs i [Demokratihåndbogen](#). Materialet er målrettet foreningslivet, men kan bruges bredt i mange sammenhænge.

DILEMMA:

HVORDAN FINDER MAN ET NIVEAU, DER PASSES TIL BÅDE ERFARNE OG NYBEGYNDERE?

Som ansvarlige skal I tilpasse indholdet til deltagerne, men det kan være svært at ramme alle lige godt. Det kan være en udfordring at tilrettelægge et forløb eller en aktivitet, der giver mening for både nye og erfarne deltagere. Især hvis der er store forskelle i kendskab til emnet, historikken og arbejdsgangene.

Udfordringen er, hvordan man gør det interessant for de erfarne uden at tabe nybegynderne – og tilgængeligt for nybegynderne uden at kede de erfarne.

◆ Kan I skabe en fælles grundforståelse fra start?

Man kan gøre meget som facilitator, hvis man ved, at det er et rum med forskellige kompetencer. Begynd f.eks. med en kort fælles opvarmning, hvor I samler op på, hvad deltagerne allerede ved, og hvad de er nysgerrige på. Gør det som en uformel samtale eller en kort intro, der får alle ind i stoffet – uanset udgangspunkt. Så kan alle nå at tænke igennem: Hvad er det, jeg ikke ved om det her emne, som jeg skal spørge om, inden vi har været hele snakken igennem? Selv de erfarne i rummet kan have gavn af at få emnet eller rammerne genopfrisket.

◆ Kan I finde en balance mellem kendte og nye emner?

Det er svært at deltage i en diskussion om noget, man ikke ved meget om, især hvis andre virker selvsikre. Hvis det er muligt, så start med de emner, som flest i rummet har erfaring med og kan sige noget om, så alle hurtigt får en succesoplevelse. Når gruppen er varmet op, kan I gradvist introducere mere komplekse emner.

◆ Kan deltagerne inspirere hinanden?

Det er ikke altid muligt at fjerne det tunge eller komplekse indhold, men det kan måske gøres lettere at forstå eller gå til. Hvis nogle deltagere har meget erfaring med emnet, så giv dem plads til at dele den med andre. Erfaringsudveksling mellem unge kan både gøre stoffet mere levende og relevant for de mindre erfarne – og give de erfarne mulighed for at reflektere over deres egne indsigter og roller.

◆ Kan deltagerne deles op?

Ikke alt vil være lige interessant for alle deltagere. Nogen synes, det er uinteressant at være med i detailplanlægningen, mens andre gerne vil være med til det hele. Overvej, om dele af programmet kan designes fleksibelt, så deltagerne kan vælge mellem forskellige "spor" – f.eks. ud fra interesse eller erfaringsniveau. Nogle gange giver det mening at dele deltagerne op i mindre grupper, så alle kan arbejde med noget, der matcher deres forudsætninger og engagement.

SÆNK IKKE FORVENTNINGERNE

En vigtig pointe er, at man ikke skal sænke forventningerne til uerfarne deltagere, for de kan sagtens byde ind med nye perspektiver og tankevækkende spørgsmål - måske netop i kraft af at se problemstillinger udefra. Sørg i stedet for at klæde dem godt på til at deltage.

Vær også opmærksom på, at det ikke nødvendigvis er deltagerens alder, som siger noget om deres erfaringsniveau eller kendskab til et givent emne.

SKAB ET TRYGT RUM UDEN PRÆSTATIONSPRES

Nogle unge oplever et præstations- og forventningspres, der kan skabe en frygt for at træde ved siden af eller virke mindre kvalificeret end andre i rummet. Som ansvarlig for rummet kan man hjælpe med at nedjustere det pres og skabe et trygt miljø ved at understrege:

INGEN VED ALT – OG MAN MÅ GERNE ÆNDRE MENING

Forklar fra start, at det er helt okay ikke at vide alt. Især når man snakker om komplekse emner med mange nuancer og perspektiver, er det vigtigt ikke at presse deltagerne til at have en klar holdning fra starten. Sig f.eks.: *“Man må gerne tage sig tid til at lytte, lade sig inspirere af andres tanker og komme med input senere. Det er også okay at ændre sine meninger undervejs.”*

DER FINDES INGEN FORKERTE SVAR

Gør det klart, at der ikke er ”forkerte” eller ”dumme” svar – og at det er okay at komme med forslag eller idéer, der ikke er fuldstændigt gennemtænkte. Sig f.eks.: *“Kom med jeres tanker, selv hvis I ikke har 100 % styr på, hvad I vil sige – vi vil gerne høre alles perspektiver.”*

DET ER OKAY AT MENE NOGET FORSKELLIGT

Forklar, at det er helt i orden at have forskellige meninger, og at det ikke nødvendigvis handler om at nå til enighed om alt. Sig f.eks.: *“Vi behøver ikke være enige – det er faktisk rigtig godt, hvis vi ser tingene fra forskellige vinkler. Det giver bedre diskussioner.”*

ALLE HAR ANSVAR FOR AT GIVE PLADS TIL HINANDEN

Opfordr alle til at være opmærksomme på deres omgivelser. De, der ofte taler meget, kan øve sig i at vente lidt længere, før de byder ind. Dem, der har svært ved at tage ordet, kan øve sig i at gøre det en gang imellem. Det handler ikke om, at alle skal tale lige meget, men om at skabe et trygtere miljø, hvor alle får plads.

DET KAN VÆRE RART AT DEBRIEFE – ISÆR HVIS MAN ER NYBEGYNDER

Efter en aktivitet eller en afsluttet indsats kan det være godt at give unge mulighed for at reflektere over oplevelsen. En debrief kan især være nyttig for unge, som deltager for første gang eller føler sig usikre på deres bidrag. Det kan også give jer et værdifuldt indblik i, hvordan det var at deltage.

VÆRKTØJ:

GROBUNDSREGLER FOR DEN GODE DIALOG

At starte en workshop, et møde eller et nyt samarbejde med at etablere fælles grobundsregler er en god måde at sikre, at alle er involverede og forpligtede på den fælles dialog. Det er især relevant, hvis man arbejder med en gruppe, hvor deltagerne er meget forskellige, eller når man skal samarbejde over længere tid. Formålet er at nå frem til nogle klare retningslinjer, der fremmer samarbejde, åbenhed og respekt for hinandens roller og erfaringer.

Eksempler på grobundsregler:

- Undgå afbrydelser
- Alle skal have mulighed for at tale
- Respektér forskellige perspektiver
- Vær nysgerrig og åben for andres input
- Lyt aktivt i stedet for at vente på din egen tur til at tale

SÅDAN GØR DU:

1. Forklar formålet: Start med at forklare, hvorfor det er vigtigt at etablere fælles regler for dialogen. Eksempel: *“Før vi går i gang, vil jeg gerne bruge lidt tid på at etablere nogle fælles retningslinjer for vores dialog i dag. Det handler om at skabe en god samtale, hvor alle kan være med.”*

2. Invitér deltagerne til at bidrage: Lav en brainstormsession, hvor deltagerne kan foreslå regler, der kan skabe et godt dialogmiljø. Spørg f.eks.: *“Hvad synes I, er vigtigt for, at vi alle kan føle os lyttet til? Hvilke regler kunne vi have for, hvordan vi taler med og lytter til hinanden?”*

3. Faciliter diskussionen: Skriv forslagene op på en tavle eller et flipboard, og gennemgå dem sammen. Hvis der er regler, du som facilitator mener er essentielle (f.eks. ”ingen afbrydelser”), kan du foreslå dem, men det er vigtigt at give deltagerne medbestemmelse.

4. Skab enighed: Sørg for, at alle er enige om de endelige regler f.eks. ved at bede deltagerne nikke eller give et ”ja” som accept. Giv mulighed for at justere reglerne undervejs, hvis der opstår behov for det.

5. Synliggør reglerne: Hæng gerne reglerne op eller vis dem på en skærm, så de er lette at huske. Gør det klart, at du vil hjælpe gruppen med at sikre, at reglerne bliver respekteret. Eksempel: *“Som facilitator vil jeg hjælpe med at sikre, at vi alle overholder reglerne, så hvis nogen afbryder, eller hvis samtalen bliver for domineret af enkelte stemmer, vil jeg minde jer om at give plads til alle.”*

6. Referér løbende til reglerne: Brug dem aktivt som et værktøj til at styre dialogen og sikre, at deltagerne er opmærksomme på dem. Eksempel: *“Jeg minder lige om vores grobundsregler, som jo handler om [f.eks. at alle får taletid, og at man ikke afbryder hinanden].”*

HVIS TIDEN ER KNAP:

Hvis der ikke er tid til at lave en fælles øvelse, så start eventuelt arrangementet med at præsentere en række regler, som du på forhånd har defineret. Spørg gruppen, om der er noget, de synes, mangler eller kunne tilføjes, og brug et par minutter på det.

OPSAMLING PÅ TEMA 5

For at nye deltagere kan føle sig trygge og bidrage aktivt, skal de have en forståelse af rummet, strukturen og de uskrevne regler. Det handler om at skabe en inkluderende kultur, hvor alle føler sig velkomne og har de nødvendige redskaber til at deltage på lige fod.

Det kræver både en opmærksomhed på det faglige og det sociale rum, samt at alle bliver klædt ordentligt på til at forstå det, der foregår.

VIGTIGE POINTER AT TAGE MED VIDERE:

- ♦ **Tag godt imod alle.** Sørg for, at alle føler sig set, hørt og inkluderet fra start. Små ting som at blive budt velkommen i døren eller at blive introduceret til de andre i rummet kan gøre en stor forskel.
- ♦ **Gør det nemt at forstå og deltage.** Forklar intern jargon og strukturen. Vær opmærksom på de ting, som virker selvfølgelige for dem, der har været med længe, men som kan forvirre nye deltagere.
- ♦ **Hjælp alle ind i samtalen.** Jo hurtigere man får sagt noget, jo nemmere bliver det at sige noget igen. Hvis nogen er tilbageholdende, så inviter dem aktivt ind i samtalen.
- ♦ **Tilbyd støtte ved behov.** Nogle unge har brug for en ekstra hånd for at deltage trygt. F.eks. muligheden for at stille spørgsmål én til én før en aktivitet, eller en person, man kan tage fat i, hvis man er i tvivl om noget.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL: NÅR I SKAL GØRE DET RART FOR ALLE AT DELTAGE

- ♦ Er der tidspunkter i aktiviteten eller processen, hvor der kan opstå usikkerhed hos deltagerne? Måske ved ankomsten, i pauserne eller undervejs i diskussioner?
- ♦ Hvad kan I gøre for, at deltagerne føler sig trygge i inddragelsen og kan bidrage meningsfuldt?
- ♦ Kan I udpege en kontaktperson på forhånd?
- ♦ Skal aktiviteten planlægges, så der er plads til at bidrage på forskellige måder?
- ♦ Hvad kan I gøre i selve situationen, hvis utryghed opstår? Det kan f.eks. være, hvis en deltager oplever en decideret ubehagelig situation, går i baglås eller ikke føler sig tryk ved at deltage aktivt.

TEMA 6 MAGTFORSKELLE

– HVORDAN SKABER MAN ET LIGEVÆRDIGT INDDRAGELSES-RUM?

Når unge deltager i udviklings- og beslutningsprocesser, samarbejder eller deler deres perspektiver i rum med mere erfarne og magtfulde aktører, kan magtforskelle påvirke både dynamikken og skabe forskellige forudsætninger for at blive hørt og taget alvorligt - også selvom det ikke er intentionen.

I dette tema kan du blive klogere på, hvordan man får øje på skæve magtrelationer, og hvad man kan gøre for at synliggøre og til dels udligne dem.

VÆR OPMÆRKSOM PÅ MAGTFORDELINGEN - OGSÅ DEN USYNLIGE

Magt i sig selv er ikke problematisk, men den kan skabe skævheder, der begrænser nogle deltageres mulighed for at komme til orde. Det kan opstå både mellem unge og voksne, og internt i ungegrupper, f.eks. hvis nogle deltagere har mere erfaring, selvsikkerhed eller status, der giver dem mere autoritet.

Når unge oplever en skæv magtfordeling, kan det skabe en usynlig barriere, der får nogle til at holde sig tilbage eller helt opgive at deltage aktivt. Det begrænser ikke kun den enkeltes muligheder, men betyder også, at gruppen går glip af værdifulde perspektiver, der måske kunne have ført til bedre beslutninger og løsninger.

Selvom deltagerne måske formelt set har samme rettigheder til at deltage, spiller faktorer som alder, erfaring og titler en rolle for, hvordan man opfattes i rummet. Deltagerne er ikke nødvendigvis ligeværdige, selvom meningen er, at én person er lig én stemme, og at alles stemmer skal høres lige.

Som både ansvarlig og deltager er det vigtigt at have øje for, hvordan magtforskelle påvirker rummet – især hvis man selv står i en magtposition. Der er sjældent er nogen, der aktivt ønsker at forskelsbehandle, men det sker sommetider ubevidst.

Det kan vise sig i det usagte:

- ♦ Hvem får ordet først?
- ♦ Hvem føler, de skal have "tilladelse" til at sige noget?
- ♦ Hvem bliver lyttet til – og hvem gør ikke?
- ♦ Hvis input vejer tungest?

Det er dog vigtigt at sige, at det selvfølgelig kan være legitimt, at nogle deltageres stemmer i nogle sammenhænge vejer tungere end andres, såsom hvis en ung deltager repræsenterer en organisation med mange medlemmer.

Lige så snart der er et aldersspænd, så får du skabt et magtforhold, som bare er skævt. [...] Der bliver man som ung ofte lidt slået på erfaring og viden. Eller det kommer an på, hvad det er for en erfaring, man snakker om, fordi erfaring som ung har man jo så langt mere af end de andre. Men det er ikke nødvendigvis det, som rummets magtforhold bliver målt ud fra. Særligt hvis man sidder i et bestyrelsesrum. Så er det ofte: Hvem har flest bestyrelsesårs-erfaring? Og det har man ikke nødvendigvis som ung.

(Kvinde, 28 år, tidligere aktiv i en frivillig social organisation)

HVAD SKAL I HOLDE ØJE MED?

Magtforskelle kan opstå af mange grunde:

◆ Erfaringskløften

Hvis nogle deltagere har mange års erfaring og er vant til at tage ordet og præge diskussionen, kan det være sværere for nyttilkomne eller mindre erfarne at blive hørt og føle sig ligeværdige i samtalen.

◆ Positioner og titler

Personer med højere status, f.eks. grundet titler eller netværk, har ofte mere autoritet og indflydelse. Det kan betyde, at deres perspektiver automatisk får mere plads eller trumfer andres, når der skal træffes beslutninger.

◆ Stort aldersspænd

Magtforskelle kan både opstå i rum, hvor unge skal samarbejde med "voksne", samt mellem unge. Vær ekstra opmærksomme, hvis der er store forskelle i alder. Især hvis nogle deltagere er meget unge – der er stor forskel på at være 14 og 24 år.

◆ Manglende anerkendelse

Unge er eksperter på eget liv, men kan også have vigtig viden på andre områder (og på andet end "bare" at være ung). Mange inddragelsesrum har dog en tendens til at favorisere bestemte ekspertstemmer. Unge kan f.eks. opleve, at deres perspektiver bliver nedtonet til fordel for fagpersoners input.

◆ Mindretal

Færre unge i rummet betyder færre stemmer til at løfte en ungedagsorden. Når unge er i mindretal, står de potentielt dårligere.

Det vigtigste er at vise tillid til unge, og at der er en ligeværdighed i, at det man siger, er lige så relevant, som det andre siger. Det er ofte i præsentationsrunderne, at man kan fornemme, at alle andre præsenterer sig med, at man er "en eller anden", som har de her kompetencer og arbejder som det her. Og så når man til den unge, der måske kun bliver præsenteret med sit fornavn og "du er her jo, fordi du er ung". Men det er også lidt dobbelt, fordi man på den ene side skal kunne se den unge som et menneske, der er mere end bare ung, og på den anden side kan den kompetence, man bidrager med godt være, at man er ung. Men der skal stadig være en respektfuld, ligeværdig tone.

(Kvinde, 28 år, tidligere aktiv i en frivillig social organisation)

Det der med, at 'det har vi prøvet før', er simpelthen den værste sætning, jeg kender. Og jeg hører det bare så tit. Men ja, det kan godt være, at I har prøvet det før, men det er måske 15 år siden, så skal vi ikke lige prøve med nogle friske øjne?

(Mand, 25 år, aktiv i en natur- og miljøorganisation)

Måden, man bliver talt til, er supervigtig. Man kan være i en forsamling, hvor man står ved siden af "de voksne", og så kan man bare høre, at tonelejet skifter fra det sekund, de kigger fra dem, og så hen på en selv. Der bliver man sådan - altså går helt i baglås, fordi hold op... Det er meget vigtigt at ligestille alle.

(Kvinde, 26 år, frivillig i en social organisation)

SÅDAN UDLIGNER I MAGTEN I RUMMET

I alle former for inddragelse er det et fælles ansvar deltagerne imellem at sikre, at unge ikke kun bliver pseudo-inddraget, men reelt bliver hørt. Som ansvarlig for rummet, har man en særlig rolle. Her er nogle greb til at skabe mere lige inddragelsesrum:

- 1 | UDPEG EN PERSON TIL AT STYRE SAMTALEN:** Det er vigtigt, at en person har ansvaret for at facilitere rummet og fordele taletiden, så alle bliver hørt.
- 2 | LÆG MÆRKE TIL, HVEM DER TALER MEST:** Hold øje med, om nogle dominerer samtalen, og hjælp med at give plads til dem, der har svært ved at komme til orde. Spørg f.eks. unge direkte om deres holdninger, eller lav en kort runde, hvor alle får mulighed for at dele deres perspektiv på lige fod.
- 3 | LYT NYSGERRIGT OG STIL SPØRGSMÅL:** Unge bliver ofte sat i bås på grund af deres alder. Lyt til unges tanker, idéer og bekymringer, og læg i første omgang jeres egne antagelser væk. Gå ikke ud fra, at I ved, hvad de unge deltagere vil sige – lyt til, hvad de rent faktisk siger. Giv alle tid til at udtrykke sig, og vær tålmodig, hvis nogen tøver. Stil opfølgende spørgsmål.
- 4 | UNDLAD AT SKABE ET "DEM OG OS":** Pas på med at italesætte unge deltagere som "de unge". Det kan skabe distance og reducere unge deltagere til deres alder. Tal heller ikke om unge, som om de ikke var til stede. Inviter i stedet deltagerne aktivt ind i diskussionen og giv dem plads til at udtrykke deres meninger.
- 5 | BEHANDL ALLE PÅ SAMME MÅDE:** Giv hånd og sørg for, at unge ikke skal stå, hvis alle andre sidder ned. Præsenter unge deltagere ordentligt, så alle ved, hvem de er, og hvorfor de er der – eller giv unge mulighed for selv at introducere sig. Fremhæv deres kompetencer, roller og eventuelle titler – ikke kun deres alder. Det betyder noget, at man behandler unge som samarbejdspartnere, der kan det samme som andre.
- 6 | VÆR ÅBEN OVER FOR ALLES INPUT:** Hvis man "lytter" uden at tage unges input alvorligt, har unge hverken mulighed for at gøre modstand ("Du er jo blevet inddraget") eller mulighed for at påvirke noget ("Vi gør bare, som vi altid har gjort alligevel"). Tag unges forslag seriøst og indgå i en dialog om dem – selv hvis du tænker, at "det har vi prøvet før."
- 7 | KLÆD ALLE PÅ:** Forbered unge på at være i et rum, hvor der er et skævt magtforhold, så alle ved, hvad de kan forvente. Men sørg også for, at der generelt er en bevidsthed i rummet om, at alle har et ansvar for at skabe en god dialog, hvor man lytter nysgerrigt i stedet for at kapre al taletiden.

VÆR ÆRLIG OM MAGTFORHOLD

Vær opmærksom på ikke at få skabt en situation, hvor alle bliver italesat som lige, hvis det ikke er tilfældet. Der kan være legitime årsager til, at nogle i rummet bestemmer mere end andre, og så skal man ikke lade som om, at alle har lige meget at skulle have sagt.

Hvis I omvendt har inviteret unge ind i et ligeværdigt samarbejde, så sørg for, at det også bliver ligeværdigt i praksis. Anerkend, at unge er lige så vigtige for at skabe et godt projekt som andre bidragsydere.

HVORDAN SKABER MAN LIGE VÆRDIG INDDRAGELSE?

- DYK NED I EKSEMPLER FRA UNGE FRA DUF'S MEDLEMSORGANISATIONER

GODE OPLEVELSER

ALLE VAR I ØJENHØJDE

"Jeg havde oplevelsen af, at vores stemmer var vigtige, at vi kunne bidrage med virkelig relevante og vigtige indsigter – og at dem, der faciliterede inddragelsen, virkelig gjorde sig umage for at forstå de problemstillinger, vi fortalte om, samt gav muligheden for at tage ansvar for forskellige opgaver."

UNGE BLEV ANERKENDT SOM EKSPERTER

"Det er vigtigt med en anerkendende tilgang. I det forum, hvor unge spørges ind, er det de unge, der er eksperterne. Det kræver en klar forståelse af, at det er de unge, der er eksperterne, på samme måde som hvis man spørger en konsulent til råds."

FIK SÆRSTATUS MED EKSTRA PLADS OG TID

"Jeg har oplevet at sidde til møder med en masse midaldrende mennesker, der taler om unges trivsel eller unge udenfor job og uddannelse, hvor de så giver mig en 'særstatus' i samtalen, fordi jeg kommer fra en ungdomsorganisation, som kender målgruppen. Det synes jeg er en rigtig fin måde at gøre det på."

ALLES SYNSPUNKTER OG INPUT BLEV BEHANDLET LIGE VÆRDIGT

"Jeg har været med i en arbejdsgruppe, der kun skulle mødes en enkelt gang. Gruppen bestod både af unge og 'voksne', men vi behandlede hinandens synspunkter lige værdigt, og mit input var i høj grad med til at påvirke beslutningen, selvom vi var uenige."

DÅRLIGE OPLEVELSER

FIK IKKE SAMME ADGANG TIL INFORMATION

"Jeg har prøvet at være ungeinddraget til et møde, hvor resten af mødedeltagerne havde fået en dagsorden, nogle bilag og hele den der normale mødeforberedelse. Men jeg havde ikke fået de materialer, fordi jeg "bare" var inviteret ind som ung."

VAR GRATIS ARBEJDSKRAFT, MEN UDEN AT BLIVE HØRT

"Til et event af en tæt samarbejdspartner blev vi unge spurgt, om vi ville være garderobe check-in folk, for vi var jo gratis arbejdskraft... I stedet for faktisk at høre, hvad vi kunne bidrage med til eventet. Det giver et skævt magtforhold og dårlig stemning."

BLEV SAT VED "BØRNEBORDET"

"Hvis man er i en gruppe, hvor der både er voksne og unge, så skal man altid sidestille unge med alle andre i gruppen. Man oplever ofte som ung, at voksne sætter én til at diskutere deres ting, og så sidder de et andet sted og diskuterer deres ting. Så tænker man, hvad var pointen med det? Fordi man får ikke delt sin holdning med nogle af de andre, der måske har brug for at høre den."

DILEMMA:

SKAL MAN TAGE SÆRLIGE HENSYN TIL UNGE ELLER BEHANDLE ALLE ENS?

Hvis man som facilitator stiller samme krav til alle deltagere uden at tage hensyn til særlige behov (f.eks. mangel på erfaring), kan man, selvom man forsøger at behandle alle lige, i virkeligheden gøre mulighederne for deltagelse meget ulige. På den anden side skal man ikke overskytte unge deltagere så meget, at man som ung føler sig talt ned til eller bliver frataget muligheden for at deltage fuldt ud.

HVAD KAN MAN GØRE?

- ♦ **Skær ikke alle unge over én kam, men tilpas støtten:** Nogle unge kan og vil deltage på præcis samme vilkår som andre aktører, mens andre har brug for særlige hensyn for at kunne bidrage meningsfuldt. Tag ikke for givet, at alle har samme behov – spørg i stedet, hvilken understøttelse den enkelte deltager har brug for.
- ♦ **Støt unge på en måde, der styrker deres autonomi:** Det kan være at give mulighed for sparring før et møde eller mulighed for at stille spørgsmål til det udsendte materiale inden mødet, så eventuelle tvivlsspørgsmål kan afklares forinden. Men når mødet går i gang, bør alle behandles som ligeværdige bidragsydere – og unge deltagere skal ikke behandles som nogen, der skal holdes særligt i hånden.
- ♦ **Giv ærlig feedback – ikke kun ros:** Selvom det kan være fristende at rose unge ekstra meget for at opmuntre dem, kan overdreven ros virke nedladende. Hvis ens input altid bare mødes med et "godt sagt!" uden opfølgende spørgsmål eller diskussion, kan det føles som om, ens bidrag ikke bliver taget ordentligt i betragtning. Tag unge deltagere seriøst ved at tage stilling til deres input og give konstruktiv feedback, hvis noget ikke rammer skiven. Selvfølgelig med en afvejning af, at alle deltagere er forskellige og har brug for noget forskelligt.
- ♦ **Antag ikke, hvad unge kan og vil:** Undgå at antage, hvad unge interesserer sig for eller har kompetencer til. Ikke alle er eksperter i sociale medier, og nogle unge kan sagtens have interesse for økonomi og strategi. Spørg, hvad de vil være med til i stedet for at beslutte det på deres vegne eller udelukke dem fra samtaler og rum, der for nogle unge er vigtige at være med i. Vær også opmærksom på, hvad er det, I antager, at unge vil sige. Giver I plads til, at de kan mene noget andet end det?

Vi havde et møde, hvor der kom nogen og holdt et oplæg om kommuneplanen. Og så havde han bare selv antaget, hvad vi unge synes ville være vigtigt. Så han fortalte kun om grønne områder. Og det er jo en meget lillebitte del af en kommuneplan.

(Kvinde, 19 år, aktiv i et ungeråd)

Nogle gange har jeg oplevet, at de ikke rigtig har lyst til at gå kritisk til det, man siger. Og det er jo vildt ærgerligt, fordi så kommer man jo heller ikke frem til noget nyt. Selvfølgelig er det godt at tage lidt hensyn, men hvis de kan lade være med at tage sådan totalt ekstra hensyn, fordi vi netop er unge. Vi vil jo gerne indgå ligesom alle de andre.

(Kvinde, 26 år, aktiv i en frivillig social organisation)

OPSAMLING PÅ TEMA 6

Selvom det ser ud til, at alle har fået plads ved bordet, kan magtforskelle hurtigt gøre nogle stemmer højere og vigtigere end andres. Magtdynamikker findes i alle inddragelsesrum, men ved at være opmærksom på dem og forsøge at udligne dem, kan I skabe en mere ligeværdig samtale.

Det er især relevant, når unge deltager sammen med mere erfarne eller magtfulde aktører. Det kan være, når unge skal samarbejde med fagpersoner, embedsfolk, politikere og beslutningstagere i udviklings- og beslutningsprocesser.

VIGTIGE POINTER AT TAGE MED VIDERE:

- ♦ **Vær opmærksom på ulige forudsætninger.** Alder og erfaring giver ofte mere magt i et rum, så nogle unge skal kæmpe mere for at blive hørt. Vær derfor opmærksom på, hvordan det påvirker samspillet mellem deltagerne.
- ♦ **Mød unge med respekt.** Præsenter dem ordentligt, stil relevante spørgsmål og tag deres input seriøst. Undgå at tale ned til unge deltagere eller antage, at deres idéer er mindre værd, blot fordi de har levet færre år. Hvis der er udfordringer ved unges idéer, så forklar hvorfor på en konstruktiv måde.
- ♦ **Anerkend unges bidrag på lige fod med andres.** Behandl unge som ligeværdige deltagere i samtalen eller samarbejdet. Det handler om at respektere unges perspektiver, fjerne barrierer for deltagelse og sikre, at alle har mulighed for at få taletid på lige fod.
- ♦ **Vær en god allieret for unge deltagere.** Støt unge i at tage ordet, vær bevidst om din egen rolle i rummet, og vær med til at sikre, at unges deltagelse er reel og meningsfuld.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL: NÅR I SKAL UDLIGNE MAGTEN

- ♦ Hvordan kunne magtforskelle se ud i det rum, som unge inviteres til at deltage i?
- ♦ Hvilke magtforskelle forventer I, at der er blandt deltagerne? Er der barrierer, der kan gøre det sværere for nogle unge at deltage aktivt og blive hørt?
- ♦ Hvordan kan I arbejde med at fordele magten mere ligeligt? F.eks. gennem facilitering eller faste punkter på dagsordenen til unge?
- ♦ Er der praktiske eller strukturelle ændringer, der kan gøre processen mere ligeværdig? F.eks. at ændre mødestedet eller mødeformen?
- ♦ Ved et længerevarende samarbejde: Hvordan kan I løbende tjekke ind og justere, hvis I oplever, at magten ikke er ligeligt fordelt?

TEMA 7 OPFØLGNING

– HVORDAN FÅR MAN HANDLET PÅ UNGES BIDRAG?

Hvis unge skal bevare motivationen til at engagere sig fremover, kræver det, at man følger op og omsætter deres bidrag til handling. Ligesom de fleste andre, vil man som ung gerne kunne se, at ens engagement rent faktisk har betydning.

I dette tema får du indsigt i, hvordan I internt i jeres organisation kan sikre, at unges input bruges aktivt, og hvordan I kommunikerer tilbage til deltagerne om, hvad der sker undervejs i den efterfølgende proces.

OPFØLGNING I ORGANISATIONEN: HVORDAN GÅR MAN FRA INPUT TIL HANDLING?

Nogle gange deltager unge i indsatser, hvor formålet er at give idéer og anbefalinger til et afgrænset projekt eller en udfordring, der skal løses. Hvis unge ikke selv er med til at træffe de endelige beslutninger eller realisere idéerne, er det afgørende at skabe tid og rum til at unge kan diskutere deres idéer og anbefalinger med de beslutningstagere, der skal handle på dem.

Hvis beslutningstagerne ikke har været en del af processen sammen med unge, er det essentielt at få unges input videre i systemet for at sikre, at de bliver overvejet og diskuteret.

Unge idéer og anbefalinger kan f.eks. blive inkluderet i de officielle beslutningsprocesser, blive nævnt på de rette møder eller blive skrevet ind i strategidokumenter. Hvis de unge deltagere har lyst, og det passer ind i processen, så kan man også invitere dem til selv at præsentere deres forslag for beslutningstagerne.

GØR EN INDSATS FOR AT BRUGE UNGES INPUT

Integrer unges idéer og forslag der, hvor det kan lade sig gøre. Det er vigtigt, at deltagerne kan mærke, at nogen har gjort sig umage for at bruge deres input, så vær åben for at tænke nyt eller justere løsningerne, I arbejder på.

Man skal turde at sige ja til løsninger, der kan føles ubehagelige. Det er grundlæggende. Hvis unge inddragelse ikke får dig til at tænke: 'Det der hjørne bryder jeg mig ikke om, men de unge kan lide det, så vi må tage det med,' så har du ikke inddraget nok. Eller også har du ikke lyttet nok.

(Mand, 23 år, aktiv i en studenterorganisation)

Man skal se, at der faktisk er nogle beslutninger, der bliver taget på baggrund af det, der bliver sagt. Det er sådan helt baseline.

(Mand, 28 år, aktiv i en kulturel organisation)

4 TING I KAN GØRE, HVIS DET ER SVÆRT AT HANDLE PÅ DELTAGERNES INPUT

- ◆ **Start med at vende blikket indad som beslutningstager eller ansvarlig**
Er unges input svære at implementere og handle på, fordi de ikke passer ind i rammen? Eller er det fordi idéerne og forslagene ikke passer ind i det, I selv har forestillet jer?
- ◆ **Gå i dialog og find kompromisser sammen**
At integrere unges input er ikke et enten-eller spørgsmål, hvor unges forslag enten kan gennemføres i deres fulde form eller helt skal kasseres. Måske kan idéer og anbefalinger, der ved første øjekast virker urealistiske, justeres eller udvikles videre, så de alligevel kan bringes i spil. Kan elementer af et forslag indgå i en tilpasset løsning? Kan I sammen finde et kompromis, der både tager højde for rammerne og bygger videre på det, unge har bragt ind?
- ◆ **Lad unge være med til at prioritere, hvis der er for mange idéer**
Hvis ikke alt kan gennemføres eller tages med videre, så lad unge være med til at afgøre, hvad der er vigtigst at arbejde videre med.
- ◆ **Involver deltagerne i de næste skridt**
Hvis deltagerne ikke fik indflydelse på en løsning, kan I overveje at involvere dem i den efterfølgende proces. Kan de f.eks. være med til at beslutte, hvordan løsningen skal rulles ud? Hvordan der skal kommunikeres om den eller hvilken målgruppe, der vil få mest glæde af den? Det er en god måde at give deltagerne indflydelse på, hvis løsningen bliver en anden, end de havde foretrukket.

OPFØLGNING TIL DELTAGERNE: MELD TILBAGE

Som deltager er det vigtigt at få at vide, hvad der efterfølgende sker med ens idéer. Det gælder især, hvis unges input tages med videre i en proces, de ikke selv er en del af. Opfølgning behøver ikke være et omfattende arbejde. Små opdateringer som f.eks. at fortælle, at deltagerens idéer er diskuteret på et møde, eller hvad processens næste skridt er, kan være nok til, at deltagerne mærker, at de betyder noget for projektet, og at deres input ikke er glemt.

Det virker banalt, men desværre sker det ikke altid i praksis.

Aftal med deltagerne hvornår og hvordan, I følger op. Er det f.eks., når et projekt bliver politisk behandlet, og når det afsluttes? Skal det ske over mail eller holder I statusmøder? Er der noget bestemt, som deltagerne gerne vil opdateres på?

Gode råd til at holde deltagerne informeret:

- 1. Opsummer input**
Vis, at I har lyttet til - og forstået - deltagerens input ved at opsummere det, der blev sagt. Det giver alle mulighed for at tilføje noget, de måske glemte, eller rette eventuelle misforståelser.
- 2. Orienter, når der tages vigtige beslutninger eller der sker større ændringer i projektet**
Det viser, at I anser deltagerne som vigtige interessenter, og giver dem mulighed for at følge med.
- 3. Giv lyd, hvis der har været stilstand i noget tid**
Det kan bl.a. være relevant at fortælle, hvor langt processen er kommet, hvilke ting der fylder og hvad det næste skridt er.
- 4. Giv en samlet opdatering, når projektet er afsluttet**
Forklar, hvordan deltagerens input har skabt værdi og sat aftryk på projektet. Uanset om deres idéer blev til konkrete handlinger, eller der var dele, som ikke kunne lade sig gøre, fortjener de en klar tilbagemelding. Hvad blev gennemført? Hvilke resultater kom der ud af indsatsen?

FORKLAR DE BESLUTNINGER, DER TRÆFFES

Hvis I undervejs træffer beslutninger eller fravalg, som vedrører deltagerens input, så del gerne, hvordan I nåede frem til jeres valg:

- ◆ Hvilke overvejelser lå bag?
- ◆ Hvilke kriterier eller hensyn har været styrende for jeres beslutning?
- ◆ Hvilken rolle spillede unges input i den samlede beslutning?

Selvom reel indflydelse er centralt for god ungeinddragelse, kan det være svært at imødekomme alles idéer. Hvis et forslag afvises, så vær ærlig og forklar hvorfor – f.eks. af økonomiske eller politiske hensyn.

Det afgørende er, at deltagerne får en forklaring, så de ikke sidder tilbage og spekulerer på, om deres idéer bare blev ignoreret. Ved at dele jeres bevæggrunde, giver I alle en bedre forståelse af, hvorfor det endte, som det gjorde. Det gør det nemmere at acceptere udfaldet, selvom man ikke nødvendigvis er enig.

Det kan sagtens have været en god proces, selvom man ikke fik den grad af indflydelse, man havde håbet på. Det kræver dog, at der fra start har været klare rammer og realistiske forventninger, en åben proces med plads til input og dialog, og – ikke mindst – at der bliver fulgt op og forklaret, hvorfor I traf de valg, I gjorde.

Det er rart at vide, hvad de egentlig fik ud af det. Bare lige en opsamling: 'Vi har taget dine inputs ind og registrerede, at det var det her og det her'. Og så kan man sige, hvis det slet ikke var det, man mente. For folk kan godt have en antagelse om, at 'det var nok det her, de unge egentlig mente med det, de sagde'.

(Kvinde, 28 år, tidligere aktiv i en frivillig social organisation)

Så længe processen har været god og fair, så er det lidt - ikke helt - men lidt ligegyldigt, hvorvidt man har fået indflydelse eller ej. Så længe processen har været meningsfuld, fordi man har givet input til en masse mennesker, som man måske har rykket 5 % i deres holdninger til næste gang, der sker noget.

(Mand, 28 år, aktiv i en kulturel organisation)

SKABELON: OPFØLGNING EFTER EN AKTIVITET

- ◆ **Hvad hørte vi jer/dig sige?**
Beskriv kort de vigtigste idéer, inputs og bekymringer, deltagerne kom med.
- ◆ **Hvad tager vi med videre?**
Hvis I har en fornemmelse af, hvilke input I kommer til at arbejde videre med, så del det. Vær ærlig om, hvordan I har tænkt jer at bruge inputtet (f.eks. hvis I bruger det som inspiration, men ikke kan love at implementere det fuldstændigt).
- ◆ **Er der noget, vi har misforstået eller mangler?**
Giv deltagerne mulighed for at korrigere jer, hvis I har misforstået deres input eller overset noget vigtigt.

AFRUND SAMARBEJDET PÅ EN GOD MÅDE

Når et projekt eller samarbejde med unge slutter, er det vigtigt at runde ordentligt af. En god afslutning er en mulighed for at vise respekt for alles bidrag, lære af oplevelsen og skabe grobund for fremtidigt samarbejde.

Her er nogle nøglepunkter til en god afslutning:

ANERKEND INDSATSEN

Sæt gerne ord på, hvordan deltagernes idéer, spørgsmål eller deltagelse har givet værdi. Har det påvirket processen, et politisk forslag eller en beslutning?

Sig tak for indsatsen og husk at give deltagerne anerkendelse, hvis de har lagt meget tid og energi i noget. Det kan handle om at nævne dem i et opslag på sociale medier, i den endelige rapport eller i andre sammenhænge. Hvis I specifikt har talt med det lokale ungeråd eller en lokalforening, så sig det – i stedet for "vi har været ude og snakke med nogle unge".

SPØRG, HVORDAN DET VAR AT VÆRE MED

Hvis der er tid til det, er det en god idé at evaluere indsatsen sammen. Spørg f.eks. deltagerne, hvad der fungerede, hvad der kunne forbedres, og hvordan de oplevede samarbejdet. Hvis det er en skriftlig evaluering, kan deltagerne udfylde en kort seddel eller et online spørgeskema med få, åbne spørgsmål. Hvis det er mundtligt, kan I tage en runde i gruppen, hvor alle får mulighed for at sige noget.

HOLD KONTAKTEN OG BYG VIDERE PÅ RELATIONEN

Overvej, hvordan I kan holde kontakten, så samarbejdet ikke behøver at stoppe. Inviter f.eks. deltagerne til at deltage i fremtidige projekter og dialoger, og vis, at I fortsat har brug for unges perspektiver. Lad dem føle sig set, så de har lyst til at engagere sig igen.

Jeg havde den der følelse af, at jeg virkelig kæmpede og virkelig prøvede. Og så blev det overhovedet ikke set. Så det er så vigtigt at huske anerkendelsen, f.eks. kunne de sige: 'Ej, du har lavet godt stykke arbejde'. At blive anerkendt for vores indsats i samme grad som de voksne i rummet er vigtigt.

(Kvinde, 23 år, aktiv i en international organisation)

OPSAMLING PÅ TEMA 7

Når unge har været med til at udvikle idéer, give input eller udforme anbefalinger i forbindelse med beslutnings- og udviklingsprocesser, er det afgørende at følge op og handle på deres bidrag. Det er med til at skabe mening med unges indsats – og kan påvirke, om deltagerne har lyst til at engagere sig igen.

VIGTIGE POINTER AT TAGE MED VIDERE:

- ◆ **Brug unges input, hvor det er muligt.** Gør jer umage for at omsætte unges input til synlige resultater og handlinger. Hvis noget ikke kan lade sig gøre, så forklar hvorfor – især hvis det handler om idéer, der var vigtige for deltagerne.
- ◆ **Hold kontakten ved længere forløb.** Opdater løbende dem, der ønsker at følge processen, så deltagerne ikke går et halvt år uden at høre noget, og tænk: Hvad blev der egentlig af det hele? Fortæl, hvor langt I er med projektet, og hvad der er sket indtil videre. Giv som minimum lyd, når der sker noget væsentligt. Løbende tilbagemeldinger skaber gennemsigtighed og holder engagementet i live.
- ◆ **Vis, at unge er blevet hørt.** Det er meningsfuldt at se, hvordan ens bidrag har gjort en forskel. Saml op og del, hvilke resultater der kom ud af indsatsen. Hvordan blev deltagernes input anvendt i det videre arbejde? Blev det præsenteret for beslutningstagere, og hvordan blev det i så fald taget imod? Har det ført til ændringer eller konkrete handlinger?
- ◆ **Anerkend alle bidrag.** Unge har givet deres tid og tanker – vis respekt for deres indsats, og husk at sige ordentligt tak. Bed gerne om feedback på selve processen. Det er en vigtig del af at udvikle og forbedre jeres måde at inddrage på.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL: NÅR I SKAL FØLGE OP

- ◆ Hvordan følger I op på unges input og på selve aktiviteten internt i jeres organisation?
- ◆ Hvordan kommunikerer I til deltagerne om, hvordan input er blevet anvendt? Hvem har ansvar for at gøre det?
- ◆ Hvordan kan I fastholde relationen til deltagerne efter aktiviteten? Er der mulighed for videre engagement?
- ◆ Har I tænkt jer at evaluere bagefter? Og i så fald hvordan?
- ◆ Hvordan sikrer I, at læring fra denne proces bruges til at styrke fremtidig ungeinddragelse?

TAK FOR AT LÆSE MED

Gennem denne guide giver vi DUFs bud på, hvordan ungeinddragelse kan gøres mere meningsfuld – både for unge og for jer, der inviterer unge ind.

Guiden giver ikke svaret på alt, men vi håber, at den kan hjælpe jer med at stille de gode spørgsmål, tage de vigtige snakke og træffe velovervejede valg, når I inddrager og samarbejder med unge.

At lykkes med ungeinddragelse handler ikke om at gøre alt perfekt, men om at arbejde bevidst med at give unge en stemme. Jo mere I gør det, jo klogere bliver I på, hvad der fungerer. Så gå til opgaven med åbenhed, prøv ting af og juster undervejs, når ting ikke går efter planen.

Det afgørende er jeres intention: At I oprigtigt vil lytte til, lære af og gå i dialog med de unge, I inviterer ind. Hvis I gør det, så er I allerede godt på vej.

Tak til alle, der har bidraget!

En særlig tak til den store gruppe af unge fra DUFs medlemsorganisationer, der har været med til at kvalificere guiden og givet input. Også tak til de medarbejdere fra kommuner og andre organisationer, der har delt deres erfaringer som ansvarlige for ungeinddragelse.

Dansk Ungdoms Fællesråd

Scherfigsvej 5
2100 København Ø

Tlf.: +45 39 29 88 88

duf@duf.dk

REDAKTION

Simon Meggers Matthiesen
Anne Sofie Wulff
Ida Skovbro Steenberg

GRAFIK

Grafisk Afdeling